

საქართველო
მედიკალიზაცია
მედიკალიზაცია
მედიკალიზაცია

მივხედოთ სვანეთს!

სვანეთი საქართველოს ყველაზე მაღალმთიანი, გეოგრაფიული საზღვრებით მკვეთრად შემოზღუდული, საგზაო-სატრანსპორტო თვალსაზრისით ძნელად მისადგომი ისტორიულ-ეთნოგრაფიული რეგიონია. ქართული სახელმწიფოს სამხედრო-პოლიტიკური მშენებლობისა და ცივილიზაციის მრავალსაუკუნოვანი განვითარების პროცესში ამ კუთხემ ბრწყინვალედ შეასრულა თავისი მისია: სხვა მთიელებთან ერთად იგი საიმედოდ იცავდა საქართველოს ჩრდილოეთ საზღვრებს, შექმნა და დღემდე მოიტანა უმდიდრესი მატერიალური და სულიერი კულტურის ძეგლები, ხალხური ადგილობრივი სამართალი, სოციალური ყოფა, თითქმის ხელუხლებელი ეკოლოგიური გარემო და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, სვანეთი ქართული გენოფონდის დინამიკური მატებისა და შევსების უმრავლესი წყარო იყო ყოველთვის.

შემთხვევითი როლია, რომ საქართველოს შორსმჭვრეტელი მეფეები (დავით აღმაშენებელი, თამარი, გიორგი ბრწყინვალე...) განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდებოდნენ ამ მხარეს. ჩვენი საუკუნის 70-იან და მომდევნო წლებში სვანეთის ალორძინების გრანდიოზული სამუშაოების შესრულებაში მთელი საქართველო მონაწილეობდა, რითიც მყარი ბაზისი შეიქმნა განათლების, მეცნიერების, კულტურის, სპორტის, ასევე, სოფლის მეურნეობისა და ადგილობრივი მრეწველობის განვითარებისთვის. შედეგებმა არ დააყოვნა რეგიონის ეკონომიკურ მომდგრებასთან ერთად წარმატებას მიაღწია განათლებასა და სპორტულ წრეობას მონაწილეებმა ახალგაზრდობამ. დღეს მსოფლიო არენაზე გასულ ქართველ ხელოვნთა და სპორტსმენთა რიგებს ამ კუთხის შეილებს გვარ-სახელებიც ამშვენებს.

სვანთა ეროვნულ-ტრადიციული როლისა და თვითშეგნების გამოვლინებაა ამ ბოლო დროს ქვემო ქართლის ქართველი მოსახლეობით მწირ რაიონებში მათი დასახლების, აფხაზეთის ომში თავგანწირვის, კოდორის ხეობის დაცვის და სხვა მრავალი ფაქტი, რომლის ჩამოთვლა და ანალიზი შორს ნაგვიყვანდა.

ამჟერად, ჩვენი მოკრძალებული წერილის მიზანია, საზოგადოების ყურადღება მივაქცი-

ოთ სვანეთის სოციალურ-ეკონომიკურ, დემოგრაფიულ, სულიერი ცხოვრებისა და სხვა სფეროებში მიმდინარე დესტაბილიზაციის საგანგაშო პროცესებს, რომლის უყურადღებოდ დატოვება სავალალო შედეგებს მოიტანს არა მხოლოდ ამ კუთხის, არამედ მთლიანად საქართველოსთვისაც, ვინაიდან გახლეჩილ, დაშლილ რეგიონებისგან ვერ შეიკრება ერთიანი და ძლიერი საქართველო. დღესაც მკაფიოდ უღერს მე-11 საუკუნის სალოცავებზე ამოკვეთილი სვანი კაცის იდეალი „ერთბილი ხვეი სანეთისა და ერთობილი საქართველო...“

როგორი მძიმე და უხერხულიც არ უნდა იყოს, დღეს უკვე უფლება არა გვაქვს, არ ვაღიაროთ, რომ უკანასკნელ წლებში არა მხოლოდ ინფორმაციულ ვაკუუმში, არამედ ნამდვილად ქვეყანას მონყევით სვანეთში — მესტიისა და, ნაწილობრივ, ლენტეხის რაიონებში — უკიდურესად გამწვავდა სახელმწიფო მმართველობის, ეკონომიკური და სოციალური კრიზისი:

ფაქტობრივად, მოიშალა ადმინისტრაციული, საკანონმდებლო და სამართალდამცავი სტრუქტურები და უჯრედები.

სათანადო სამართლებრივი საფუძვლებისა და კადასტრის გარეშე, სამსახურებრივ-თანამდებობრივი და ფიზიკური ძალ-მომრეობის ნიშნით წარიმართა მინისა და სახელმწიფო საკუთრების პრივატიზაცია. ნადგურდება ტყის მასივები და მარადმწვანე ნარგავები.

მკვეთრად იმატა მძიმე ავადმყოფთა, გარდაცვლილთა რიცხვმა, იკლო შობადობამ. კატასტროფულად დაეცა ადგილობრივი და აფხაზეთიდან დევნილთა საარსებო პირობები. უმართავი

განდა დემოგრაფიული და მიგრაციული პროცესები.

რაიონიდან მასობრივად მიდიან, დღევანდელი და მომავალი ცხოვრებით იმედგაცრუებული კვალიფიციური სპეციალისტები, ექიმები, პედაგოგები და მარჩენალი მინის ნაკვეთის გარეშე დარჩენილი გლეხები, ახალგაზრდობა.

მძიმე მდგომარეობაში მუშაობენ მესტიის რაიონის სამკურნალო დაწესებულებები და სკოლები. არ გააჩნიათ სათბობისა და სასწრაფო დახმარების ავტომანქანებისთვის საწვავის შესაძენი თანხები, დიდი დაგვიანებით იღებენ ხელფასებს. რაიონულ საავადმყოფოს, სადაც სტაციონალურ ავადმყოფებთან ერთად ყოველდღიურად მრავალი მძიმედ დაჭრილი შემოდის, არ პყავს ქირურგი, უჭირთ მედიკამენტები და პრეპარატები, ავადმყოფთა კვება. ხშირია ამ დაწესებულებათა ძარცვისა და გაქურდვის ფაქტები.

რაიონში მცხოვრები სტუდენტების, აბიტურიენტებისა და მოსწავლე ახალგაზრდობის მნიშვნელოვანმა ნაწილმა სიდუხჭირისა და კარჩაკეტილობის გამო სწავლას თავი მიანება და დამნაშავეთა სამყაროს მიეკედლა.

მესტიის რაიონში სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა საბაზით უხვად შემოტანილი ცეცხლსასროლი იარაღის, სახელმწიფო ნესრიგის მოშლის, შიმშილის, მინის გაყოფისა და სხვა მიზეზებით მყარად დაფუძნდა ძარცვა-ყარალობის, მკვლელობის, ქურდობის, ნარკობიზნესის და ნარკომანიის, თვითნებობის სვანეთისთვის აქამდე უცნობი სინდრომი. იმატა მტრადგადაკიდებული პირების, ოჯახების, გვარებისა და სოფლების რიცხვმა.

ბაბრქაშაშვილი მ.3. ბეგრძეშვილი

«აფხაზეთში ზღვის პირას, სარდაფში, პალმების ჩრდილში... რუსები თითქოს ხაფანგში აღმოჩნდნენ»

გარდაიცვალა ცნობილი აფხაზი

„კანონიერი ქურდი“

იური ლაკობა

5

მოკლე ინტერვიუ პრცალი მონოლოგით

საქართველოს რესპუბლიკის ფინანსთა მინისტრთან ბატონ დავით იაკობიძესთან ინტერვიუზე მისულ კორესპონდენტებს, ბუნებრივად გვქონდა. ბატონი დავითი იმ სტრუქტურას ხელმძღვანელობს, რომლის მუშაობა ბევრად განაპირობებს ქვეყნის ეკონომიკური პრობლემების მოგვარებას.

საუბარი ბატონმა დავითმა დაიწყო. გასარკვევი და გასაანალიზებელი იმდენად ბევრია, პრობლემები ისეა ერთმანეთზე გადაჭაჭვული, რომ ჩვენს რესპონდენტს სიტყვა გაუგრძელდა. დრო სწრაფად გავიდა. მისაღებაში შეკრებილმა, დაგე-

გმილი თათბირის მონაწილეებმა კარი შემოგვიღეს. მივხვდით, რომ ცაიტნოტში აღმოვჩნდით..

ბატონმა დავითმა სულ რაღდენიმე კითხვაზე მოასწრო პასუხის გაცემა, მაგრამ დაგვრჩა მისი მონოლოგის ვრცელი და საინტერესო ტექსტი, რომელსაც ჩვენს ინტერვიუს წინ წავუძღვარებთ:

რთულ ფაზაში შევიდა ეკონომიკური რეფორმა და მისი შემდგომი განვითარება ბევრად არის დამოკიდებული ჩვენს აქტიურობაზე. თანაც, საკმარისი არ არის ერთი და ორი ჯგუფის აქტიურობა. ყველა აქტიური უნდა იყოს. თუ საბაზრო

ბაბრქაშაშვილი მ.4. ბეგრძეშვილი

გაქვითვის უსუსურობით!

სარედაქციო კოლეგია:

სარედაქციო კოლეგიის თავმჯდომარე
ვასილ გელაშვილი
 მთავარი რედაქტორი
მამუკა ფარუაშვილი
 რედაქტორი
გაბაზა მუხამიძე
 უცხოეთი
გივი გოლოთაშვილი
 „თეატრალური“
დავით კახაბერი
 „პუბლიცისტიკა“
გადიშაძე შამანაძე
 ღირებულების
მანუჩარე სალია

**პასუხისმგებელი მდივანი
 გივი ტორაძე**

რედაქცია

პოლიტიკა, ინფორმაცია:
ია ანთაძე
 დიანა ბაბოშვილი
 სათხუა რედაქციის
მინაილი კიკიძე
 დავით ნინოშვილი
 ზაზა ფარუაშვილი
 სპეციალური კორესპონდენტი
 შიდა ქართლში
გივი გოლოთაშვილი
 „არლი“
 რედაქცია
ირმა არაშვილი
 რედაქცია
 „თეატრალური“
თეოდორე პაპიაშვილი
 ირმა პანელიძე
 მათი უკუკავშირება:
 ნათია ფარუაშვილი
 სოფო ბარბაქაძე
 სპორტი
 კახა ფარუაშვილი
 იუმორი
ნინო სპინაძე
 სარედაქციო საბჭოს
 ღირებულების
დინიკაძე მონაწილეობის
 ფორმირება
ჯამარ ლომიძე
 ტექნიკური ღირებულების
 მამუკა აბაშიძე
 რედაქციის გამგე
ნატა სურგულაძე
 მენეჯერი გაეროსთვის დარგში
ლარი გელაშვილი

**კომპიუტერული ცენტრის
 უფროსი**

თენგიზ ჩოლოყაშვილი
 პროგრამისტი
თამაზ ჩხაიძე
 ოპერატორები:
თამარ პარპალიძე
ალისო კალაშნიკოვა
 ლალი კურდღალაშვილი
 კორექტორები:
მთაბაზო ფოქაძე
მთაბაზო ვიქტორია
მთაბაზო სიმონი
პაპა კალაშნიკოვა

მისამართი:

თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. №7
ტელეფონი: 29-48-05
ფაქსი: 29-48-05

საქართველო — ირანი:

შავ-აბასების დრო აღარ დაბრუნდება

საქართველოს საგარეო პოლიტიკასა და დიპლომატიას ირანს (სპარსეთს) ყოველთვის მნიშვნელოვანი ადგილი ჰქონდა და მომავალიც. ეს ბუნებრივია, რადგან საუკუნეთა განმავლობაში ორი ანლო მეზობლის ინტერესები რეგიონის გეოპოლიტიკაში ხშირად გადამწყვეტ როლს ასრულებდა. სწორედ კი, წინა აზიისა და კავკასიის ამ სახელმწიფოთა ურთიერთობას 2 ათას წელზე მეტი ხნის ისტორია აქვს და მრავალ მიზეზთა გამო მისი ზოგიერთი პერიოდი ძირითადად მუქ ტონებშია წარმოდგენილი.

**გადავიხედოთ
 ისტორიაში, ანუ
 რაც იყო, იყო**

საქართველო-ირანის ურთიერთობა პირიპირადად ოთხ პერიოდად შეიძლება დავეყარო: I პერიოდი — III-VII საუკუნეები; II — XVI-XVIII საუკუნეები; III — 1918-21 წლები და IV პერიოდი, რომელიც იწყება 1992 წლიდან. I პერიოდი ჯერ კიდევ უხსოვარი დროიდან იწყება, როცა აქემენიდათა დინასტიის დროს საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილი სპარსეთის მე-18 და მე-19 სატრაპიებში შედიოდა. 226 წელს ირანში სასანიდების დინასტიის ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ საქართველოსთან ურთიერთობა გამწვავდა მეფე ვახტანგ გორგასალის (ეს სახელი სპარსელებმა შეარქვეს) და მისი წინაპრების — მირდატისა და ფარსმანის პროვინციულმა (რომთან და ბიზანტიასთან დაახლოვება) ორიენტაციამ საქართველო-ირანის ომი გამოიწვია. სამხედრო-პოლიტიკური დაპირისპირება გარდამავალი უპირატესობით მიმდინარეობდა, შემდეგ კი — VII საუკუნეში ორივე სახელმწიფო უფრო ძლიერმა ძალებმა — არაბებმა დაიპყრეს. XI-XII საუკუნეებში კი საქართველო თვითონ იქცა უძლიერეს სახელმწიფოდ წინა აზიის რეგიონში, დასუსტებული ირანი კი მას მეტოქეობას ვერ უწევდა.

XIV-XV საუკუნეებში საქართველო და ირანი ჯერ მონღოლთა, შემდეგ კი თემურ-ლენგის იმპერიების ძლიერ გავლენაში აღმოჩნდნენ, ხოლო მათი დაშლისას, XVI საუკუნის მიჯნაზე რეგიონში მომხდარი გეოპოლიტიკური კატაკლიზმებიდან საქართველო სრულიად დაქსაქსულ-დასუსტებული სახით გამოვიდა. ამ დროს კი ირანში შიდაპოლიტიკური პროცესები ხელს უწყობენ ძლიერი ცენტრალიზებული სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას. ხელისუფლებაში გაბატონდა სეფევიდების ანუ ყიზილბაშთა დინასტია, რომელთაც თვითი კვლავ კავკასიის მოაპყრეს, იმჟამად ისლამურმა ექსპანსიამ.

1555 წლის 29 მაისის ამასიის სამშვიდობო ხელშეკრულებით ანლო აღმოსავლეთის ორმა მძლავრმა სახელმწიფომ — ოსმალეთმა და ირანმა საქართველო

შუაზე გაიყვეს. ირანს წილად ხვდა აღმოსავლეთი საქართველო, მაგრამ მოუხედავად საქართველოს ბედის ასეთი საერთაშორისო-სამართლებრივი „უზრუნველყოფის“, ქართველი მეფეები არ თვლიდნენ თავს ვალდებული შეესრულებინათ ხსენებული დოკუმენტის მოთხოვნები და განაგრძობდნენ სპარსული ექსპანსიის წინააღმდეგ ბრძოლას. საბოლოოდ კი შავ-აბასების (I-II) დროს ქართლ-კახეთი მაინც ირანის ვასალად იქცა (იხილეთ ზეპირი ვასალადა პრიორანული, მაგრამ, ამავე დროს, ლავირებულ პოლიტიკას).

XVII საუკუნის I მეოთხედში საქართველოსა და ირანის ურთიერთობებში აქტიურად ჩაერია რუსეთი, რომელიც პეტრე I-ის დროს სპარსეთთან ომს აწარმოებდა კასპიის ზღვა-ვოლგის სავაჭრო გზის ხელში ჩასაგდებად. რუსეთს მოკავშირე ესპანო-ბოდა და მან დახმარების მიზნით ქართლის მეფეს ვახტანგ VI-ს მიმართა, რათა ერთად გამოსულიყვნენ სპარსეთის წინააღმდეგ. ვახტანგ VI-ის სტრატეგიული ჩანაფიქრი ვერ განხორციელდა, ქართლმა დიპლომატიამ დიდი მარცხი განიცადა. ირანმა არ აპატიო ქართლს ორიენტაციის შეცვლის მცდელობა.

მსგავსი ვითარება განმეორდა ერეკლე II-ის მეფობის დროს, რომელიც ასევე ცდილობდა ირანის გავლენის სფეროდან გამოსვლას. გეორგიევსკის ტრაქტატმა ქართლ-კახეთს ალა-შაჰმად-ხანის გამაჩანაგებელი აგრესია დაატეხა თავს. იყო თუ არა იმ დროს ალტერნატივა? ეს საკითხი დღესაც აღელვებთ პოლიტიკოსებს, ერთი რამ ცხადია — რუსეთმა დაიცვა საქართველო ირანისგან და 1813 წლის გიულისტანის ხელშეკრულებით სამუდამოდ აღებინა მას ხელი საქართველოზე.

რასაკვირველია, ისტორია საქართველო-ირანის ხსენებული პერიოდის ურთიერთობებში შესაძლოა არასასურველი მრჩეველიც კი იყოს, მაგრამ მომდევნო ეტაპზე მასში ნათელი ფერები ქარბობს.

**„საქართველო უნდა
 მივიღოთ ერთა
 ლიბაში“**

ეს სიტყვები წარმოთქმულია 1920 წლის 16 დეკემბერს, შვეიცარიის ქალაქ ჟენევაში, სადაც მიმდინარეობდა ერთა ლიგის I ასამბლეის სხდომა. იგი ეკუთვნის სპარსეთის დელეგატს ზოკა-ედ-დოულეს, რომელმაც მხურვალედ დაუჭირა მხარი ახალგაზრდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის განაცხადს ამ საერთაშორისო ორგანიზაციაში მისი მიღების თაობაზე. „...მე არ შემიძლია ჩემი ხმა არ მივცე მცირე ერთა მიღების სასარგებლოდ, — აღნიშნა სპარსეთის დელეგატმა, — დღეს დილით ჩვენ დავაკმაყოფილეთ ფინლიანდიის თხოვნა, რით აიხსნება სხვაგვარი დამოკიდებულება საქართველოსთან?

დილით კრებამ განიხილა სომხეთის მდგომარეობაც, მაგრამ მე მინდა აღვნიშნო, რომ სომხეთის მდგომარეობა მკვიდრი არ არის, სინამდვილეში სომხეთის რესპუბლიკა აღარ არსებობს, აი რატომ იყო სპარსეთი იშულებული, თავი შეეკავებინა სომხეთთან კენჭისყრის დროს.

ასეთი არაა საქართველოს მდგომარეობა. ეს ორგანიზაციულად მოწყობილი ქვეყანაა, მტკიცე მთავრობით, ჯარით, რომელმაც შეძლო ქვეყნის დაცვა მტრებისგან... მე ვიყავი საქართველოში 1919 წელს, ეს კულტურული ქვეყანაა და მე მას კარგად ვიცნობ. ჩემი აზრით, საქართველოს აქვს ერთა ლიგაში წევრად ყოფნის უფლება...“

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობა, მოუხედავად თავისი ძირითადი დასავლეთ-ევროპული ორიენტაციისა, არ წყვეტდა კავშირებს ანლო მეზობელ აზიის ქვეყნებთანაც, მათ შორის ირანთან, თუმცა, ამ კავშირების გაფართოება მრავალ ბარიერს აწყდებოდა. ამის მიზეზი კომუნიკაციების პარალიზება და რეგიონში არსებული რთული, მერყევი პოლიტიკური სიტუაცია იყო.

ორსახელმწიფოს შორის პოლიტიკურ, სავაჭრო-ეკონომიკურ და კულტურული ურთიერთობის განვითარებას თავისი საქმიანობით ხელს უწყობდა სპარსეთის გენერალური საკონსულო თბილისში, გენკონსული ტაგი-ხან მოაზაზედი დოულედი, რომელიც ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში გაიხსნა და 1918 წლის II ნახევარში სპარსეთის მიერ საქართველოს დე-ფაქტოდ ცნობის შემდეგ ფუნქციონირების ეგზეკუტურა უკვე საქართველოს მთავრობისგან მიიღო.

როგორც აღვნიშნეთ, სპარსეთი საქართველოს პოლიტიკურად და მორალურად მხარს უჭერდა, მას სურდა, რომ კავკასიის რეგიონში სტაბილური ვითარება ყოფილიყო, მის ინტერესებში შედიოდა საქართველოს სატრანზიტო გზების გამოყენება დასავლეთ ევროპასთან ვაჭრობის გასაფართოებლად. სწორედ ამას მიუთითებდა სპარსეთის გენერალური კონსული საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრებზე.

აღსანიშნავია, რომ 1921 წლის თებერვლის ბოლოსთვის თბილისში მოედოდა სპარსეთის სამთავრობო დელეგაცია, განზრახული იყო სახელმწიფოთაშორისი ურთიერთობათა გაფართოება, ხელშეკრულებების დადება; მაგრამ ვიზიტი აღარ შედგა ცნობილი მიზეზების გამო.

**თეირანი — 93:
 შედეგები და
 პერსპექტივები**

საბჭოთა ხელისუფლების წლებში, როცა, ბუნებრივია საქართველომ დაკარგა დამოუკიდებ-

ბელა საგარეო პოლიტიკის გატარების ფუნქცია ქართულ-ირანულ ურთიერთობაში ამოწურებოდა ზოგიერთი ეკონომიკური და კულტურული ხასიათის კონტაქტებით, ისიც მხოლოდ ცენტრის ნებართვით. ამ პერიოდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მოვლენად შეიძლება მივიჩნიოთ ირანში, ფერეიდუნის პროვინციაში მცხოვრებ ქართველებთან კავშირების დამყარება მათი ნაწილის სამშობლოში დაბრუნება. მაგრამ, სწორედ, საბჭოთა კავშირის საგარეო პოლიტიკის გატარების პრინციპები, ცივი ომის ფაქტორი და ბოლოს, თვით ირანში შექმნილი რთული სიტუაცია ქართულ-ირანული ურთიერთობის გაფართოების საშუალებას არ იძლეოდა.

1992 წელს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, დაიწყო საქართველო-ირანის კავშირების დაწყებისა და განმტკიცების ახალი პერიოდი. 1993 წლის 19-20 იანვარს თეირანში მოლაპარაკების დროს საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურმა ედუარდ შევარდნაძემ და ირანის ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტმა ალი აქბარ ჰაშემი-რაფსანჯანიმ ხელი მოაწერეს ორ ქვეყანას შორის „მეგობრული თანამშრომლობის დეკლარაცია“, დაიღო აგრეთვე ძირითადი დოკუმენტიდან გამომდინარე რამდენიმე შეთანხმება ურთიერთობის სხვადასხვა სფეროში, დამყარდა დიპლომატიური ურთიერთობა, გაიხსნა საელჩოები თბილისსა და თეირანში.

თეირანის შეხვედრასა და მის შედეგებს უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა ორივე მხარისთვის, შეიქმნა სამართლებრივი ბაზა თანამშრომლობის განვითარებისთვის, მოლაპარაკებამ აჩვენა ორი სახელმწიფოს იდენტური მიდგომა როგორც გლობალური, ასევე რეგიონული პრობლემებისადმი, გამოიხატა მხარდაჭერა ურთიერთსასარგებლო და ხელსაყრელი პროექტებისადმი.

განვლილი ორი წლის ურთიერთობის შედეგებით თუ ვიმსჯელებთ, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველო-ირანის ურთიერთობა მართალია, შედარებით ნელი ტემპით, მაგრამ მაინც აღმავალი ხაზით მიდის. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საჭიროა ერთობლივი პროექტებისა და პროგრამების რეალიზაციის დაჩქარება, ინვესტიციების გაფართოება, საქართველოსთვის სათბობ-ენერგეტიკულ პრობლემების გადაწყვეტაში ირანის მხარის აქტიური მონაწილეობა და სხვა.

ვფიქრობთ, რომ თბილისში ირანის ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტის ალი აქბარ ჰაშემი-რაფსანჯანის ვიზიტის დროს ორი ქვეყნის ურთიერთობის განვითარებას ახალი იმპულსი მიეცემა.

სიმონ კილაძე

სწავლას და გონივრულ გადაწყვეტას მოითხოვს არა მარტო შიდა რაიონული ინტერესები, არამედ მთლიანად საქართველოსთვის ამ სასაზღვრო რეგიონის გეოპოლიტიკური და სამხედრო-სტრატეგიული მნიშვნელობა.

სვანეთში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და ზნეობრივ-ფსიქოლოგიური დესტაბილიზაციის ინტენსიური ზრდის შესახებ უკანასკნელი 2-3 წლის მანძილზე

და, საკუთარ ქმედებასთან შესაბამისად მოწყაეთ რესპუბლიკის ზედა ემელონებში მოკალათებულთა მიერ ერის სიმდიდრის მითვისების მაგალითები — „ჩვენ მათთან შედარებით პაიკები ვართ“. საზოგადოების ორივე ნაწილი კი დიდ გულისწყრომას გამოხატავს იმ თანამემამულეთა მიმართ, რომლებმაც სვანეთისა და სვანების სახელით რბილი საფარძლები და პირადი ცხოვრება გაინადგეს, ხოლო მშობლიურ

განუხრელად გატარდეს ამ კუთხის სპეციფიკაზე გათვლილი საკადრო პოლიტიკა; ამოქმედდეს სახელმწიფო მმართველობის, საკანონმდებლო და სამართალდამცავი სტრუქტურები და ტრადიციული ხალხური მმართველობის უფრედები.

ე. დემოგრაფიისა და მიგრაციული პროცესების დარეგულირების, მოსახლეობის სოციალური დაცვის გაუმჯობესებისთვის უახლოეს დროში უნდა დაზუსტ-

ტურისტული და კულტურის კერები (რეალური ბაზისი გააჩნია საბჭოთა სპორტის — მთასპორტის, მეკლდურების, სათილამურო სპორტის, კრივის, ქადაობის, აგრეთვე, სხვა ეროვნული და საერთაშორისო სახეობისა — განვითარებას.

დ. ეკონომიკური ცვლილების განხილვის მნიშვნელობა უნდა გახდეს ბუნების ძეგლები და კულტურული ღირებულებები — შუასაუკუნეების არქიტექტურისა და არქეოლოგიური ძეგლები, სამუზეუმო ექსპონატები და მათი გამოყენები. აგრეთვე, ტრადიციული მხატვრული ხელოსნობისა და შინამრეწველობის დარგები.

ე. კულტურულ-ისტორიული მემკვიდრეობის გადარჩენის, შესწავლის, დაცვის, რესტავრაციისა და გამოყენების კოორდინაციის გაუმჯობესების, სპეციალისტების აღზრდისა და უცხოეთის ქვეყნებთან სამეცნიერო და კულტურულ-საგანმანათლებლო ურთიერთობის განვითარების მიზნით, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სვანეთის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის, არქეოლოგიური კვლევის ცენტრის დასავლეთ საქართველოს მთიანეთის რეგიონალური სექტორის, კულტურის სამინისტროს ძეგლთა დაცვის მთავარი სამმართველოს მესტიის უბნის, ლენტეხის ეთნოგრაფიული მუზეუმის სამხატვრო ეროვნულების, ფინანსებისა და მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებების გაერთიანების ბაზაზე შეიძლება შეიქმნას „რეგიონალური სამეცნიერო-საკონსერვაციო უფრედი“.

ვ. ადგილობრივი კადრების მომზადებისა და ეკონომიკურად სუსტი ოჯახების დახმარების მიზნით მესტიისა და ლენტეხის უნდა დაარსდეს სახელმწიფო უმაღლესი სასწავლებლების ფილიალები, მათი პროფილისა და სპეციალობის ზუსტი შერჩევით.

ზ. სულიერი კულტურის, ზნეობრივ-მორალური ტრადიციების გადარჩენის, ახალგაზრდობის ესთეტიკურ-მხატვრული და ეროვნული სულისკეთებით აღზრდის გაძლიერების მიზნით, საქართველოს საშუალო სკოლებში დაინერგოს სვანური ენის სწავლება, ხოლო მატერიალური და სულიერი კულტურის ძეგლები გამოყენებულ იქნეს სწავლის პროცესში, საამისოდ უნდა შედგეს შესაბამისი სასწავლო პროგრამები და დაინერგოს სახელმძღვანელო ლიტერატურა.

თ. მოსახლეობის სარწმუნოებრივი აღზრდის, საეკლესიო ძეგლების დაცვის, დემოკრატიული ტრადიციებისა და საზოგადოების მთლიანობის შენარჩუნებისთვის რეგიონის დიდ სოფლებში უნდა აღდგეს მართლმადიდებლური ქრისტიანული მღვდელთმსახურება.

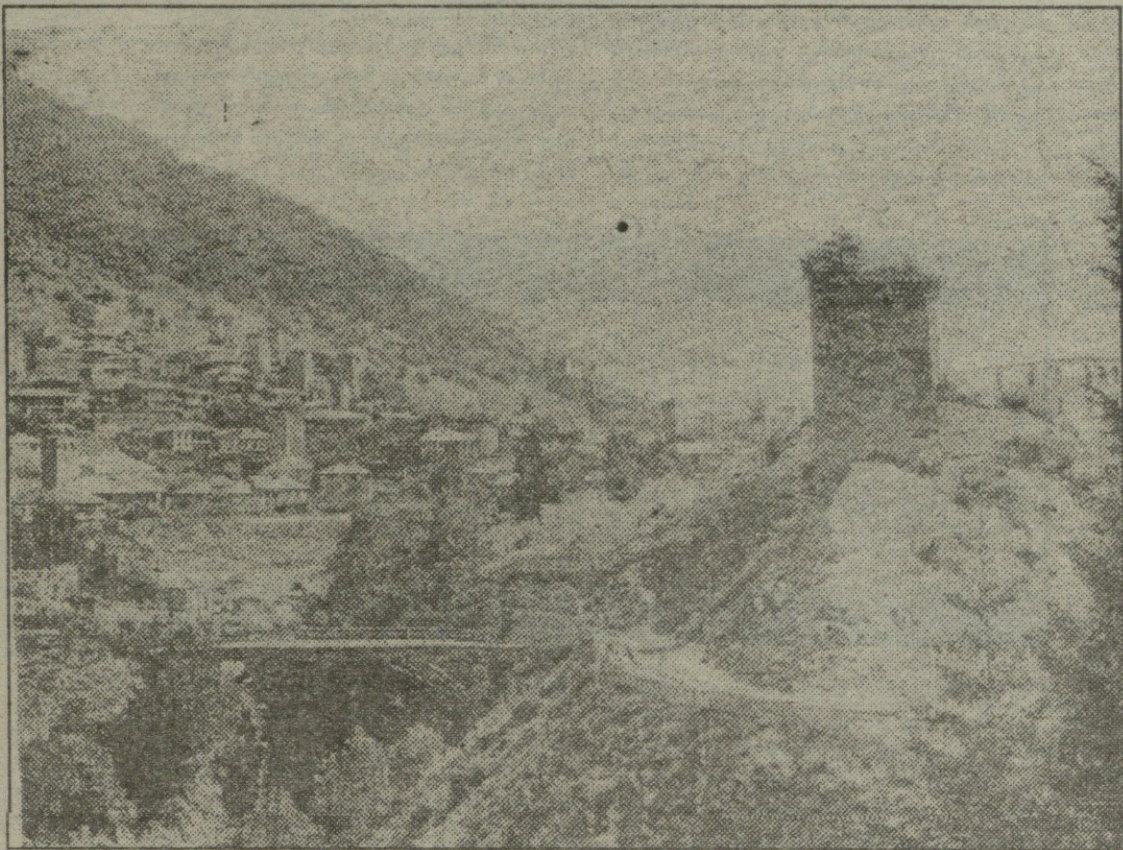
ყოველივე ზემოთ ნათქვამი მხოლოდ საგარეულო მოსაზრებაა და ამ წინადადებებს ყოველისმომცემლობისა და სიზუსტის პრეტენზია არა აქვს. ასეთი რამ შესაძლებელი იქნება, თუ სვანეთის ადგილობრივი და განვითარების ადგილობრივი მოსახლეობის წარმომადგენლები, რომლებიც საზოგადოებრივ აზრს გამოხატავენ.

სვანეთის პრობლემების მოგვარებისთვის აუცილებელი პრაქტიკულ-ორგანიზაციულ ღონისძიებათა ინიციატივა, ვფიქრობ, ადგილობრივი ხელმძღვანელების, რაიონებიდან არჩეული პარლამენტის წევრების საპატიო მოვალეობაა.

მოდით, ყველამ ერთად გავიჭიროთ და მივხედოთ სვანეთს.

შოთა ჩართოლანი

მივხედოთ სვანეთს!

არა ერთი საგანგაშო კორესპონდენცია გამოქვეყნდა გაზეთებში: „დრონი“, „ლეში“, „საქართველოს რესპუბლიკა“, „კავკასიონი“ და სვანების ვრცელი „ლია წერილი“ გაზ. „ლიტერატურულ საქართველოში“ (1994 წლის 4.02. და 4.03), სადაც რეგიონის საზოგადოებრივი ცხოვრების რეალურ სურათთან ერთად გულახდილად არის გადმოცემული მისი გამოუმწვევი მიზეზები და სტაბილურობის აღდგენის რეკომენდაციები. სამწუხაროდ, სვანთა სატიკვარს ყურადღება არ მიაქცევს არც სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებმა და არც „რჩეულმა“ პირთაგანებმა, ვის მიმართაც „ლია წერილი“ არის ადრესირებული. გამოჩაღისი გამოცემა მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმთან არსებული მთიანეთის კომპლექსური კომისია, მაგრამ მის ნააზრევსაც სხვადასხვა მიზეზის გამო, ჯერჯერობით, პრაქტიკული შედეგები არ გამოუღია.

ბევრმა გულმემატიკვარმა კი უიმედობისგან უკვე ხელიც ჩაიქნია. მკითხველისთვის, ალბათ, ინტერესმოკლებული არ იქნება, თუ გადმოცემთ სვანეთში ხანგრძლივი მუშაობის პერიოდში პირადად მოხვნილი, დანახული და მზარედ განცდილ დანახულდობით შენუხებული მოსახლეობისა და შარაგზაზე დამდგარი შეიარაღებული ახალგაზრდების მოსაზრებებს; ერთნი ამბობენ — „ადრე, თოვლიან ზამთარში საშინოოება მთიდან მოწყვეტილი ზეაგებისგან გველოდებოდა, დღეს კი თბილისიდან და ბარდთან, ქვემოდან ზევით ამოსულმა უკეთურობის ზეაგებმა წაგვკლესო“. მეორენი თავის უღირს საქციელს სიდუხჭირით და მოძალები ცხოვრების უიმედობით ამართლებენ

კუთხეს და ხალხს, მთაში თუ ბარში, ზურგი შეაქციეს.

სვანეთის პრობლემები ზედმინევით რთულია და, თუ ამ სპეციფიკური რეგიონის ისტორიულ და სამხედრო-სტრატეგიულ მნიშვნელობას გავითვალისწინებთ, მისი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების დარეგულირებას სერიოზული სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა ენიჭება.

სვანეთის გადასარჩენად დაუყოვნებლივ უნდა შემუშავდეს საგანგებო პროგრამა, რომელიც მოცემული იქნება როგორც სასწრაფო — გადაუდებელი, ისე ზოგიერთი სტრატეგიული მნიშვნელობის პრობლემები და მათი გადაწყვეტის გზები;

კერძოდ:

1. ა. საიმედოდ უნდა მოიხსნას კრიმინალური ვითარება მესტიის რაიონში და აქ მისასვლელ გზებზე. აუცილებელია ამ პროფილაქტიკური ღონისძიების მაღალ პროფესიულ დონეზე ჩატარება, ისე, რომ უდანაშაულო ადამიანები არ დაზარალებნენ.

დაბა მესტიაში უნდა დაარსდეს შს სამინისტროს რეგიონალური სამმართველო, რომელიც საზოგადოებრივი წესრიგის აღდგენასთან ერთად მუზეუმებისა და ისტორიული ძეგლების დაცვასაც უზრუნველყოფს.

ბ. ადგილობრივი და აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობა უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს საარსებო მინიმუმით — კვებისა და პირველადი მოხმარების საგნებით, მედიკამენტებით, სასკოლო ნივთებით. ამ მიზნით საჭიროა, გაიზარდოს პუბლიტარული დახმარება, გაძლიერდეს მის შემოზიდვასა და განაწილებაზე საზოგადოებრივი და სახელმწიფო კონტროლი.

დ. უნდა შემუშავდეს და

დეს მინის საკადასტრო მონაცემები, მეკომურთა რეალური სიები, აგრეთვე, ადგილობრივი მკვიდრ და საცხოვრებლად სხვაგან გადასულ ოჯახებზე გასაცემი მინის ფართობის რაოდენობა.

ვ. დაუყოვნებლივ უნდა აიკრძალოს დაბებისა და სოფლების მიმდებარე ტერიტორიებზე, ასევე ეროვნულ და ზეგსაშიშ ადგილებში ტყის საფარის ჩეხვა.

2. აუცილებელია, სვანეთის ბუნებრივი და შრომითი რესურსების ბაზაზე შემუშავდეს იქნეს ამ კუთხის ადგილობრივი განვითარების საბაზრო ეკონომიკაზე დაფუძნებული სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების, აგრეთვე, ბუნებრივი გარემოსა და კულტურულ-ისტორიული მემკვიდრეობის გადარჩენისა და გამოყენების ძირითადი მიმართულებები, მათი კრიტერიუმები და რეალიზაციის მექანიზმები.

ა. მეურნეობის ტრადიციული დარგების: მესაქონლეობის, მინათმომკმედების, მეხალეობის, მეფუტკრეობის აღდგენასთან ერთად აქვე დაინერგოს სოფლის მეურნეობის პროდუქტების გადამამუშავებელი წარმოება.

ბ. შემუშავდეს იქნეს პიდრონერეგულირება რესურსების, ძვირადღირებული იშვიათი ლითონებისა და პოლიმეტალების, სამშენებლო-მოსაპირკეთებელი და სანაგებო-საიუველირო მინერალების, ხე-ტყის, სამკურნალო მცენარეობის, მინერალური და წყაროს წყლებისა და ა.შ. ათვისების, წარმოებისა და დანერგვის (დამუშავების) და რეალიზაციის კონკრეტული პროგრამები.

გ. ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური და რელიეფური პირობების საფუძველზე შეიქმნას სამკურნალო-პროფილაქტიკური, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი,

პირველი გვერდიდან

ეკონომიკის პირობებში ცხოვრებას ახერხებს, ვთქვით, გახეთი „კავკასიონი“, რატომ ვერ აკეთებს ამას სხვა გახეთი? რატომ არ ცდილობს, გააკეთოს უფლაფრის საფუძვლიანი ანალიზი? რატომ არ იწვევს კომპეტენტურ კონსულტანტებს? რატომ არ ეძებს თავის ნიშას ბაზარზე, რის მიხედვითაც უნდა დაიმკვიდროს საკუთარი ადგილი.

ქვეყანას კრიზისიდან გამოყვანას მთელი საზოგადოების შემოქმედებითი აქტიურობა, საქიროა, უფლამ გააცნობიეროს, რომ თანამედროვე ადამიანის საქციელი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს უნდა შეესაბამებოდეს. საქირობოროტო საკითხების გადაწყვეტისას თავი ვანებოთ ინერციით სვლას, მოძველებულ ტენდენციებს. მოძველებული აზროვნების გადმონათობა მცდარი დამოკიდებულება წოდებებისა და თანამდებობის მიმართ. ვთქვათ, განდით ფირმის პრეზიდენტი, ან მოგანიჭეს აკადემიკოსის წოდება, რა მოგემატებათ ამით — ავტორიტეტი თუ მატერიალური უზრუნველყოფა? ათი წლის წინ რომ აკადემიკოსი ვყოფილიყავი, სულ პრეზიდენტში ვიქნებოდი, რაღაც ურიგოდ მერგებოდა, რაღაც შეღავათიან ფასში... გარკვეული პრივილეგიები არსებობდა. ზოგიერთს ჰგონია, რომ ეს დღესაც ასეა, სწორედ ამაში გამოიხატება მოძველებული აზროვნების ტენდენცია და, საუბედუროდ, მსგავსი მაგალითი ჩვენს ცხოვრებაში უამრავია.

დღევანდელი ჩვენი ყოფა ბრძოლაა, დაბირისპირება ძველ ინერციასა და სიახლეების დამკვიდრებას შორის. აქვე მინდა, ვისაუბრო ჩვენს რეალობასთან — ქართულ სინამდვილესთან დაკავშირებული ბრძოლის ასპექტებზე. ჩვენი არსებული უთანხმოებისა და აზრთა ურთიერთდაპირისპირების საგანზე.

ერთი მხრივ, დგას ქართული ერის უნიკალურობა, ხასიათის სპეციფიკურობა და თავისებურება. ამის თქმის უფლებას მძლევს ქართველი ხალხის გამოცდილება, ყოფა, გენეტიკა, მენტალიტეტი, რელიგია — უამრავი რამე მეორე მხრივ, არსებობს უნივერსალური მოდელები და მეთოდები, რომლითაც უნდა სწავლობდეს ნორმალური, თანამედროვე ქვეყნის მართვა და ჩვენი საქციელი აღნიშნულ უნივერსალიზმს უნდა ექვემდებარებოდეს. დღეს, გარკვეული თვალსაზრისით, მიმართულებებს შორის ბრძოლა მიმდინარეობს: ჩვენი უნიკალურობა წამოვიწყოთ წინა პლანზე და ამის მიხედვით ვიმუშაოთ თუ ვიმოქმედოთ, როგორც მსოფლიო სტანდარტები მოითხოვს და უკვე აპრობირებულ ჩარჩოებში მოვაქციოთ საკუთარი ქმედების პრინციპები.

ერთი დუინებით მოითხოვენ, რომ რესპუბლიკამ უნდა აღადგინოს კავშირები თანამედრობობის ქვეყნებთან და ეძებოს ახალი პარტნიორები განვითარებულ თუ განვითარებად ქვეყნებში, მეორეთ მიმართ, რომ შეაკცად უნდა დავიცვათ მსოფლიო ბანკისა და სავალუტო ფონდის რეკომენდაციები და ამის საფუძველზე შეიძლება სტრუქტურები მოვაწესრიგოთ. ვინ არის მართალი? — სწორედ ამაშია პრობლემა.

უკვე ვისაუბრე ძველი და ახალი თვალსაზრისების, საკითხისადმი მიდგომების ჭიდილზე და მინდა დავაკონკრეტო — საჭიროა გონივრული სინთეზი. შეიძლება, ახლის მაძიებელმა და დამნერგავმა უფრო მეტი სავალალო შეცდომა დაუშვას, ვიდრე ძველი ინერციით სიარული გვაზარალებს. უნდა აღინიშნოს, რომ უდიდესი წარსულის ერი ვართ და ჩვენი ისტორიის მანძილზე უნიკალური მიღწევებით შეიძლება ვიამაყოთ: ქართველებს დამკვიდრებული გვაქვს ადგილი ცივილიზებულ სამყაროში, შენარჩუნებული გვაქვს თვითმყოფადობა. ეს მეტყველებს ერის შინაგან კულტურაზე, სწორედ ყოველივე ამის გათვალისწინებით

უნდა შევხედოთ პრობლემის მეორე მხარეს. კაცობრიობამ განვითარების მანძილზე მიაღწია შედეგებს, რომლებიც სტანდარტების სახით ჩამოყალიბდა და რომელთა გარშემო აღარ კამათობენ. არსებობს რაღაც მიღწეული ჭეშმარიტება, რომელიც ეკონომიკისა და სოციალური განვითარების სფეროებში ვრცელდება.

ქვეყანა, გარდა იმისა, რომ გეოგრაფიული გარემოსა და დემოგრაფიული თავისებურებების მქონე ერთეულია, მთლიან სოციალურ ორგანიზმს წარმოადგენს. ეს სოციალური მატერია ემყარება ინდუსტრიულ სხეულს, აგრარულ სხეულს, ადამიანის ბუნებასთან მიმართების თავისებურებებს, სტანდარტები, რომლებსაც გვთავაზობენ ჩვენზე მზრუნველი საზოგადოებრიობა და საერთაშორისო ორგანიზაციები, უნივერსალურია. ჩვენ უნდა ვიფიქროთ იმაზე: ჩვენი

გონივრული სინთეზი მოვანდინოთ. შეიძლება, ეს პრინციპები აუცილებელია, მაგრამ არასაკმარისი. მათ გვერდით არსებობს უამრავი წერილობითი პრობლემა, რომელთა გადაწყვეტა, გლობალურ საკითხებთან შედარებით, არანაკლებ მნიშვნელოვანია.

გავიხსენოთ მსოფლიო ბანკისა და სავალუტო ფონდის მოთხოვნა — შეჩერდეს ბიზნესმენთა და მეწარმეთა დიდი ნაწილი, საკუთარი კრიტერიუმების მიხედვით, არ შეესაბამება სხენებულ სტანდარტებს. როდესაც მეწარმე იწყებს ლობიერებას, ცდილობს, მთავრობამ მიიღოს დადგენილება, რომელიც მას გადასახადს შეუშინებს ან მოუხსნის, მისი კრიტერიუმი განსხვავდება იმ თამასისგან, რომელზეც თავად უნდა გადახდეს. უცხოელი პარტნიორები პირდაპირ გვეუბნებიან, რომ მსგავსი

საცდელი კურსის პოლიტიკა პროპორციულ ჩამოყალიბებას უკავშირდება ადგილი.

დაწყებული საუბარი ახალი ეროვნული ვალუტის შემოღების საკითხზე, ბევრი უკვე კონკურენტულ ვალუტას და სხვა ექვემდებარებას ექვემდებარება. მთავრობის მიერ შემოღებული ვალუტის სტაბილურობა, მისი გავრცელება და ფუნქციონირება მნიშვნელოვან საკითხებზე.

რაც შეეხება ახალი ეროვნული ვალუტის შემოღების თარიღს, ვგეგმაფერი დამოკიდებულია საქართველოს მთავრობას, ეროვნულ ბანკსა და მსოფლიო სავალუტო ფონდს შორის დავაზე. სავალუტო ფონდი სავარაუდოდ პერიოდულ ასახელებს ზაფხულის შედეგს, საქართველოს მთავრობა შემოდგომის ბოლოს, ეროვნული ბანკი — შემოდგომის დასაწყისს. დღესდღეობით მიმდინარეობს მოსაზრებების თიერთგაზიარებისა და არგუმენტების შეჯერების პროცესი. რაიმეს გადაჭრითქმა ძალიან ძნელია.

რესპუბლიკაში ეკონომიკისა და სოციალური სფეროს გაჯანსაღების საქმეში უკვე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს უცხოელ კრედიტებს. თუ შეიძლება, გვესაუბროთ მიმართულებით მიმდინარე პროცესების თაობაზე და პერსპექტიულ კრედიტებზე. ელით რაიმეს უახლოეს მომავალში?

— ეფექტურად მიმართა ვალუტის კრედიტი, რომელიც სავალუტო ფონდსა და მსოფლიო ბანკს გამოგვიყვანა. ისევე ვიტყვი სხვადასხვა ქვეყნიდან მიღებულ დახმარებებზე, მუნიციპალურ და ინტელექტუალური აღმშენებლობის კრედიტებზე. კუპონის კურსის გაძვრაზე საქმეში ჩადებულია კრედიტი 40 მილიონ დოლარის ოდენობით, რომელიც ქვეყნის სტაბილიზაციის კრედიტის ხელით არის ცნობილი. მივიღეთ კრედიტი 75 მილიონ დოლარს, რომელიც ეროვნული ბიუჯეტის სტაბილიზაციის საკმარისად მოხმარდება. ველით ფრაგულ პოლანდიურ კრედიტებს. მაისის თვეს დაიწყება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ გამოყოფილი თანხის მიღება. ჯერჯერობით სულ ეს არ იმედი გვაქვს, დამატებითი კრედიტის მიღებასაც მივალწევთ.

— ბატონო დავით, სამწუხაროდ, ქვეყნით ისევ ვერ ხერხდება ბიუჯეტის მოსავლების ზუსტი აღრიცხვა და არსებული სტრუქტურები, რომლებიც გარკვეული ქინციებით შემოსავალს უმაღლეს ნაწილში მწიფოს. რა პროცესები მიმდინარეობს მსგავსი ფაქტების აღმოსაფხვრელად?

— ეს, მართლაც, ძალიან მნიშვნელოვანი პრობლემაა, რომლის კომპლექსური და ანალიზი, არამც თუ ახლა გახდეს მთელ გვერდშიც კი ჩავატევთ. მოკლედ რომ ვთქვათ, წყვეტილი ანგარიშთა სისტემიდან, რა დღეს შესაბამისობები გვაქვს ფინანსმინისტრის, საგადასახადო ინსპექციისა და ეროვნულ ბანკს, დამთავრებული ჩრდილოვანი ეკონომიკის მოვლენის ყველაფერი ეს თანდათანობით სისტემას, აღნიშნული პრობლემის სწავრა, როგორც ხედავთ, უკვე სტრუქტურასთან და მოვლენასთან დაკავშირებული.

მიმდინარეობს ჩვენი ქმედებების შემოღებული სტიქიური პროცესები. ამის გვერდით, ხორციელდება ქალსურ მოვლენათა მომწესრიგებელი მძლავრი საქმიანობა. რეალური სტრუქტურის ყველაფრის დასაფუძვლი და ჩვენებს აშკარა პრაგმატის აღნიშვნის სფეროში. ჩვენ გმართავთ პროცესს.

მოკლე ინტერვიუ პრცელი მონოლოგით

გამოცდილებიდან და ყოფიდან გამომდინარე, რა თავსდება აღნიშნულ სტანდარტებში. ერთ მარტივ შედარებას მოვიყვან: არის ორი სუფრა, აბსოლუტურად ერთნაირი კერძებითა და პურ-მარილითა გაწყობილი. ერთ-ერთ სუფრასთან შეიძლება მიიღოთ განსაზღვრული ეტიკეტისა და ნორმების გათვალისწინებით. უფრო გასაგები რომ გახდეს, დანა-ჩანგალს ვგულისხმობ. თუ თქვენ გნებავთ საცივში თითებით ამოაწოთ ღომი, ან ტყეშაში პირდაპირ ხელის გულიდან მიიღოთ, კი ბატონო, არავინ გიშლით, ოღონდ გადაბრძანდით მეორე სუფრასთან. სწორედ ასე გვთავაზობენ ჩვენ გარკვეული ნორმების დაცვას და თუ დანა-ჩანგალს ვინებებთ, მზრუნველსაც მოვანახუთ და ჩვენს გვერდით მდგომსაც. უნდა მივიღოთ მსოფლიო ფასეულობები, რომლებიც მიღწეულია დიდი კულტურების ურთიერთშეჯერებული საქმიანობით.

არ დაუშვით ინფლაცია — გვეუბნებიან მსოფლიო ბანკისა და სავალუტო ფონდის ექსპერტები. ეს ფრაზა ნიშნავს იმას, რომ ეკონომიკაში უნდა შევქმნათ პარამეტრები, რომელთა მიხედვითაც მსოფლიო საზოგადოებისთვის გასაგები იქნება, თუ როგორ ვვითარდებით ჩვენ. თუ ქვეყნის განვითარების ტენდენციები უცხოელებს დაკმაყოფილებს, კაპიტალის მოზიდვის წყარო არსებობს. მხოლოდ ინფლაციის პროცესის შეჩერებით შეიძლება მივალწევოთ მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში შესვლას და ამ სივრცის თანაბარუფლებიან ნაწილად აღიარებას.

არსებობს მსოფლიოში ქვეყნები, რომლებიც უარს ამბობენ „დანა-ჩანგალზე“. ანგოლა არის თავისთვის, არ ერევა მსოფლიო პროცესებში. ლიბერტიკინი არ შედის მსოფლიოს ცივილიზებულ ქვეყნებთან საერთაშორისო ურთიერთობებში. არც სჭირდება. თავისთავად გენერირებულია ევროპაში და თვითდამკვიდრების პრობლემის წინაშე არ დგას.

უკვე ვისაუბრე იმის თაობაზე, რომ ახალი საზოგადოების მშენებლობისას პრიორიტეტი ახალი პრინციპების დანერგვა უნდა მივანით. ჩვენი უნიკალურობის შენარჩუნებით უნდა ავიღოთ ორიენტაცია მსოფლიოში დანერგილი სტანდარტებისკენ და

მეწარმეების ეფექტიანობა დაბალია და ისინი პირდაპირ უნდა გამოეთიშონ კონკურენტულ ბრძოლას.

აქ ახალი პრობლემის წინაშე ვდგებით: მეწარმეებს დავუვრდნოთ, თუ ექსპორტიმპორტით ვარეგულიროთ ჩვენი შესაძლებლობები. უფრო კონკრეტულად, წავიდეთ თუ არა იმ ნაბიჯზე, რომ შემოქმედებითი აქტივობა სხვისი იყოს და შენი იყოს მხოლოდ შრომა. ყოველივე ეს ერთმანეთშია გადახლართული. თუ საკუთარ მეწარმესა და ბიზნესმენს არ დავუვრდნობი, ექსპორტიმპორტზე როგორღა ისაუბრებ?

ორი კრიტერიუმი ურთიერთწინააღმდეგობაში აღმოჩნდა. მაკროეკონომიკური — რომელიც მსოფლიო სტანდარტების დონეზეა და მისი წყალობით შევდივართ მსოფლიო ბაზარში, როგორც საბაზრო ერთეული და, ამის საპირისპიროდ, წერილი ტერიტორიალურ, სამეურნეო ერთეულთა კრიტერიუმები. სხვაგვარადაა გააზრებული ახალი პროცესები და სხვაგვარად ფიქრობენ.

— ბატონო დავით, გასულ კვირას ეროვნული ვალუტის კურსმა რუსული რუბლის მიმართ, გარკვეული თვალსაზრისით, უჩვეულო ცვლილებები განიცადა. განსაკუთრებით აღსანიშნავია კურსის ცვლილების დინამიკა. ერთი რუბლის ფასი 252 კუპონიდან 210-ზე დაეცა, შემდეგ ისევ 252 გახდა, დღეს კი ეს ციფრი 265-ს შეადგენს. ცვლილების ამპლიტუდა საკმაოდ მაღალი — 55 პუნქტია. რა კომენტარს გაუკეთებდით ამ ფაქტს და ამით ხომ არ დასრულდა ეროვნული ვალუტის სტაბილიზაციის პროცესი?

— ინფლაციის პროცესის ძირითადი პარამეტრი არ გახლავთ ვალუტის კურსების ურთიერთდამოკიდებულება. პროცესს ფასების ზრდისა და შემცირების ტენდენციით აფასებენ. ქართულ ბაზარზე სამი ქვეყნის ვალუტა წარმოადგენს საგადასახდლო საშუალებას და საცდელი კურსის დადგენა დოლარს, რუბლსა და კუპონს შორის აუცილებელია. გასულ კვირას განვითარებული მოვლენები არ ნიშნავს, რომ კუპონის ინფლაციის პროცესი იწყება. უბრალოდ, რუსულ რუბლსა და კუპონს შორის

დღევანდელი კურსის პოლიტიკა პროპორციულ ჩამოყალიბებას უკავშირდება ადგილი.

დავით მონიკაშვილი
306300 330600

გერმანული პრესის მიმოხილვა

გერმანული
პრესა

1-8 აპრილი, 1995

ნინა მიმოხილვაში გატყობინებით, რომ თურქეთის მიერ ჩრდილო ერაყზე მოწყობილი თავდასხმის გამო უზერულ სიტუაციაში ჩაჯარდა გერმანიის მთავრობა, რადგან გაჩნდა გერმანიისთვის არახელსაყრელი ეჭვი, რომ თურქეთმა ქურთებით დასახლებული რეგიონის დარბევისას გამოიყენა გერმანიისგან ნაყიდი იარაღი. ამ საკითხის გამო მოსალაპარაკებლად გასულ კვირაში სამუშაო ვიზიტით ჩამოვიდა ბონში თურქეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ერდალ ინიონი, რომელმაც გერმანიის მთავრობას სთხოვა, გაგებით მოეკიდოს თურქეთის სამხედრო აქციას ჩრდილოეთ ერაყში. საგარეო საქმეთა მინისტრი ბონის გარდა ნატოს სხვა წევრ-სახელმწიფოებსაც ესტუმრა. გერმანიაში მას თურქეთის ჯარების ერაყის ტერიტორიიდან გაყვანის ზუსტი თარიღი არ დაუსახელებია. გარდა ამისა, მას ბონში არ გამოუმჯდარიან სურვილი პოლიტიკური საშუალებებით მოწესრიგდეს კონფლიქტი. გერმანიის მოთხოვნას, თურქეთმა არ გამოიყენოს საბრძოლო მოქმედებისას გერმანიისგან ნაყიდი იარაღი, მან აბსურდული უწოდა. მან აღნიშნა, რომ თურქეთი ბრძოლას ანარმობებს არსებული იარაღით და ვერ დაეყოფს მას გერმანულად და არაგერმანულად, ვერ მოაწყობს ცალკე საცავს სხვადასხვა წარმოების იარაღისთვის, თუმცა, ალბათ, ფედერალური მთავრობის დასამშვიდებლად, იქვე აღნიშნა, რომ ამ კონკრეტულ კონფლიქტში მათ გერმანული იარაღი არ გამოიყენებოდა. კლაუს კინკელმა თურქეთის საგარეო საქმეთა მინისტრს კიდევ ერთხელ დაუდასტურა ფედერალური მთავრობის უარყოფითი დამოკიდებულება სამხედრო თავდასხმის მიმართ და მოსთხოვა ანგარიშს, დაუყოვნებლივ გაიყვანოს ჯარი ჩრდილოეთ ერაყიდან. თურქეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა აღნიშნა, რომ სპარსეთის ყურის ომის შემდეგ ამ რეგიონში „ავტორიტეტის ვაკუუმი“ შეიქმნა, რომელიც უნდა აღმოიფხვრას, თურქი ჯარისკაცები ამ აქციის დამთავრებისთანავე, და იგი დიდხანს არ გაგრძელდება, დასტოვებენ ერაყის ტერიტორიას. მინისტრმა აღნიშნა, რომ ქურთების აქტიურობის აღკვეთა აუცილებელი გახდა მათ მიერ ტერორისტული აქტების მოწყობის გახშირების გამო. ამასობაში ცნობილი გახდა, რომ 15 ათასი ქურთი გაიქცა ჩრდილო ერაყიდან.

ბონის მმართველ კოალიციაში თურქეთის საკითხთან დამოკიდებულების გამო ამჟამად განხეთქილება მოხდა. ქრისტიან-

სოციალისტები (CSU) აკრიტიკებენ ფედერალური მთავრობის პოზიციას თურქეთის სამხედრო მოქმედებების მიმართ. ისინი აღნიშნავენ, რომ „გერმანიის მთავრობამ პატივი უნდა სცეს თურქეთის, როგორც მისი მეგობრისა და პარტნიორის გადაწყვეტილებებს“. ბავარიის პრემიერმინისტრმა შტიომბერგმა მთავრობას ბრალი დასდო კონფლიქტის ცალმხრივ შეფასებაში. მან აღნიშნა, რომ გერმანიაში ისიც უნდა გაითვალისწინოს, თუ რა მოხდება გერმანიაში, თუკი თურქეთის ისლამური ძალები დაეპატრონებიან, განსაკუთრებით სამხრეთ სიტუაცია შეიქმნება ბერლინში, რომელიც ანგარიშს და სტამბულის შემდეგ მსოფლიოში მესამე ადგილზეა თურქი მოსახლეობის რაოდენობით.

კლაუს კინკელის გარდა, მინისტრი შეხვდა ოპოზიციის ლიდერს რუდოლფ შარპინგსა და ბუნდესტაგის პრეზიდენტს რიტა ზიუსმუტს. სოციალ-დემოკრატების (SPD) აზრით, თურქეთმა დაუყოვნებლივ უნდა დასტოვოს ჩრდილოეთ ერაყი, რადგან მისი მიზანი მხოლოდ ქურთთა ექსტრემისტული კომუნისტური პარტიის დევნა არ არის. გასულ შაბათს დიუშელდორფში მიმდევ 20 ათასკაციანი დემონსტრაცია. ქურთთა აკრძალული კომუნისტური პარტიის დროშები და სიმბოლოები ევროპის სხვა ქვეყნებიდან ჩამოსულ დემონსტრანტებსაც ეკავათ.

აქტუალურად არ კარგავს ნატოს გენერალური მდივნის ვილი კლასის ირგვლივ შექმნილი სკანდალური სიტუაცია. ოსტკერიანი გაუჩინარების შემდეგ ვილი კლასმა პრესკონფერენცია გამართა მოლონეთის პრემიერმინისტრის ოლგის ბრუსელში სტუმრობის გამო და აღნიშნა, რომ საერთოდ არ ფიქრობს გადადგომაზე. რამდენიმე დღის ნი კლასის სიტუაცია კრიტიკული გახდა. ბელგიის უმაღლესმა სასამართლომ პარლამენტში შეიტანა კლასის და ორი ყოფილი მინისტრის დავითების მოთხოვნა. გარდა ამისა, მათ მოითხოვეს კლასისთვის იმუნიტეტის მოქმედების შეწყვეტა, რაც, საბოლოოდ, პარლამენტმა დაადასტურა. კლასი ამტკიცებს, რომ მისი კორუფციამდე ეჭვმიტანილობა მხოლოდ და მხოლოდ ცილისწამებაა. კითხვაზე, ხომ არ ეჭვს, იგი გადადგეს და ამით ნატოს მომავალი სკანდალები ააცილოს, კლასმა უპასუხა, რომ ბევრი იფიქრა ამ საკითხზე და გადაწყვიტა, არ გადადგეს, რადგან გადადგომა ყველას აფიქრებინებს, რომ იგი მართლაც დამნაშავეა, ხოლო, გარდა

ამისა, ნატოს ამ მომენტში მიტოვება, როდესაც მოსაწესრიგებელია რუსეთთან ურთიერთობა, მას არასწორად მიაჩნია. გამოიქვეყნა „ვერტმერგენბის საქმის“ შესახებ გრძელდება, უახლოეს დღეებში დაკითხვენ კლასსაც.

რუსეთი კი ისევ აგრძელებს ნატოს მისამართით მუქარას. ამჯერად გრაჩოვმა ამ მუქარას კონკრეტული სახე მისცა და დაასახელა ის მოქმედებები, რომელიც მოსალოდნელია რუსეთის მხრიდან, თუკი ნატო გააგრძელებს აღმოსავლეთის მიმართულ ჯარითობის პოლიტიკას (პოლონეთის მთავრობა ნატოში შესვლის დაჩქარებას ცდილობს, საფიქრებელია, რომ ეს გაიხად განხორციელდება). კერძოდ, გრაჩოვმა ამაში რამ ჩამოთვალა: რუსეთს შეუძლია ევროპის კონვენციური ჯარების ხელშეკრულების სუსხენდობა; მას შეუძლია თავისი ჯარები გადაისროლოს დაძაბულობის ადგილებში; დაბოლოს, დღეს-საწყევლებთან ერთად შექმნას სამხედრო თანამშრომლობის მძლავრი ბაზა. იგივე აღნიშნა ვლადიმერ შუმეიკოვმა ცილია პერისთან შეხვედრისას. მან გრაჩოვის ნათქვამს ისიც დაამატა, რომ რუსეთის პარლამენტში შეუძლია არ გაუკეთოს რატიფიცირება სტრატეგიული ატომური იარაღის (სტარტ II) დემონტაჟის მოსკოვში შედეგისა და პერის საუბრის მეორე თემა იყო რუსეთის მიერ ირანი-სთვის ბირთვული ქარხნების მიყიდვა. პერი ვერაფერი ვერ დაიყოლია რუსეთი, შეწყვიტონ ეს საქმე. ექიტორ ჩერნომირდინთან საუბრის შემდეგ პერიმ განაცხადა, რომ რუსეთის პოზიცია ამ საქმეში ურყევია. მსოფლიო ამ ფაქტით შემოთვალა. ეს საკითხი, ალბათ, ერთ-ერთი ცენტრალური თემა იქნება ქლინტონისა და ელცინის შეხვედრებზე მაისის დასაწყისში. როგორც ცნობილია, კლინტონი 9 მაისს ჩავა მოსკოვში მეორე მსოფლიო ომის 50-წლისთავის აღსანიშნავ ზეიმში მონაწილეობის მისაღებად. თეთრ სახლში უკვე შემოთვლილი ლაპარაკობენ მოსკოვთან ურთიერთობაში შექმნილი კრიზისის შესახებ.

ერთ-ერთ ნინა მიმოხილვაში გატყობინებული აფერიკასა და დიდ ბრიტანეთს შორის დაძაბული ურთიერთობის შესახებ და მაშინ ვერდით, რომ ამ ორი ქვეყნის ტრადიციულად განსაკუთრებით კარგი, ამჯერად კი გამწვავებული ურთიერთობის გამოწვევების იმედი მყარდებოდა ჯონ მეიჯორის ვიზიტზე აფერიკაში. ვიზიტის დაწყებამდე პრესა აღნიშნავდა, რომ ორ ქვეყნას შორის ისეთივე დაძაბულობა წარმოიშვა, როგორიც 1814 წლის შემდეგ აღარ ყოფილა. 1814 წელს კი ინგლისელებმა ვაშინგტონში გადაწვეს თეთრი სახლი და კაპიტოლიუმი. მთელი მსოფლიოს გახსნარდა, აფერიკა და დიდმა ბრიტანეთმა, ანუ ჯონ მეიჯორმა და ბილ კლინტონმა, ყველას დაანახეს, რომ „ოჯახურმა“ უთანხმოებამ უკვე აღარაა. კლინტონი და მეიჯორი სამსაათიან საუბარში შეხვდნენ კონფლიქტის თემასაც (შეგახსენებთ, რომ მეიჯორის აღმყოფობა გამოიწვია კლინტონის მიერ ირლანდიურ-რესპუბლიკური პარტიის ლიდერის გარი ადამსის მიპატივება თეთრ სახლ-

ში). მეიჯორი და კლინტონი შეთანხმდნენ, რომ ამჯერად ჩრდილოეთ ირლანდიის კონფლიქტის მოწესრიგების ცენტრალური საკითხია როგორც ირანულ-კათოლიკური, ასევე პრობრიტანული პროტესტანტული ექსტრემისტების განიარაღება. მეიჯორმა აღნიშნა, რომ იგი შეხვედრა კიდევაც აღაშენს ამ საკითხებზე სათანადოდ. კლინტონმა კი მეიჯორის აგრძნობინა, რომ ამ საქმეში იგი არ ერევა და მეიჯორი ისე უნდა მოიქცეს ადამსთან მიმართებაში, როგორც თავად მიაჩნია სწორად.

გერმანიის პრესაში გავრცელდა ინფორმაცია, რომ აზერბაიჯანის პრეზიდენტმა ალიევმა დააპატიმრებინა თავისი 400 პოლიტიკური მოწინააღმდეგე, რომელთაც მის წინააღმდეგ პუტჩის მოწყობა უწოდებდა. აზერბაიჯანული წყაროები ამ ფაქტს ნაწილობრივ უარყოფენ და დააპატიმრებული საგანძობლად მცირე რიცხვს ადასტურებენ.

გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრი კლაუს კინკელი გასულ კვირაში ეწვია ბალტიისპირეთის სამხრეთ რესპუბლიკას. საუბრის თემა იყო ესტონეთის, ლატვიისა და ლიტივის ევროპის გაერთიანებაში მიღების საკითხი, რომელსაც მხარს უჭერს ევროპა და კერძოდ, გერმანია. საუბარი ძალიან დღეობატურად წარმოადგინა და რუსეთის მიმართ აღინიშნა, რასაც, იწვევს რუსეთის ურთიერთობის გამწვავება ამ რესპუბლიკებთან. როგორც ცნობილია, სამხრეთ რესპუბლიკამ უარი განაცხადა, რუსეთთან ერთად აღნიშნონ მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების 50 წლისთავი. ბალტიისპირეთში ემინათ, რომ რუსეთი იქ სიტუაციის დესტაბილიზაციას ცდილობს.

გერმანიის ფედერალური კანცლერი პეტერ კოლს 6 წელი შეუსრულდა. მას დაბადების დღე უამრავმა ადამიანმა მიულოცა, მათ შორის, ბორის ელცინიც. პრესაში აღინიშნა, რომ კოლს დაბადების დღეს ფართო მასშტაბით შემოღობაზე იზიგებენ კარლსრუეში CDU-ს ყრილობაზე.

გერმანულმა ჟურნალმა „დერ შინგელ“ მორიგ სენსაციად შეითვალა, რომ დაიწყო ნერვიო, რომელშიც აღნიშნულია, რომ ალოფ რიტლერის ძეგლი იასხეულის ნაწილი მოსკოვშია დამალული. ჟურნალი ეყრდნობა აქამდე უცნობ რუსულ წყაროებსა და ყოფილი გერმანის KGB-ს მეფთან სერგეი კონაროვთან ინტერვიუს. თითქმის 1970 წელს სტუტგოტში ჩაწყობილი პიტლერის ძეგლი, რომელიც მაგდებურგში, სუკის ზონაში ამოთხარეს, მოსკოვში ჩაუტანიათ. სუკის მამიდელ უფროსი იური ანდროპოვის ბრეჟნევისთვის საიდუმლო წერილით მათი დანვა შეუთავაზებია. ვლადიმერ კრიუჩკოვმა, ანდროპოვის მაშინდელმა თანამშრომელმა, შემდგომში კი თავად სუკის შეუშა, ამ წერილის არსებობა დაადასტურა. „შინგელის“ ინფორმაციის მიხედვით, გაუტყდარი მიზეზის გამო, ანდროპოვის წინადადება მაშინ არ შესრულდებოდა.

საპარტოვალოს რესპუბლიკის
სამედიკო გერმანიაში

რუსულ პრესაში საქართველოს შესახებ გამოქვეყნებულ კუბლიკაციათა მიმოხილვა

რუსულ პრესაში „აფხაზეთის“ თემა ისევ წამყვანია. მოცემული მიმოხილვაშიც ამ მასალით იწყება.

„აფხაზეთში ზღვისპირას, სარდაფში, პალმების ჩრდილში... რუსები თითქმის ზაფხულში აღმოჩნდნენ“ — წერს 18 აპრილის „რასიისკაია გაზეტაში“ ალექსანდრე მოსტოვოი. სტატიის თემატიკა — რუსი მოსახლეობის მდგომარეობა უახლოესი უცხოეთის ქვეყნებში — ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული თემა რუსულ პრესაში. ამ საკითხს ამოსტოვოი „ოპიეტურად უდგება“ და ამჯერად აფხაზურ კონტექსტში განიხილავს. მისი ფქმით, რუსები აფხაზეთში ყველაზე უფლებდონ არიან, რასაც უფრალისტა ასე ხსნიან: „ბუნებრივია, რომ ომის დროს უბრალო ადამიანებს უფლებები ერთმევი“. ამას მოსდევს ჩვეული „აფხაზური ძარცვის“ ავტორისული ასახვა (მეზობლების მიერ გამოძახებული მილიცია ბანდიტებს ჩურჩულდება: „მილიცია მიდის, დამნაშავეები დაწყებულ საქმეს აგრძელებენ“). ამოსტოვოის იმის აღნიშვნაც არ ავიწყდება, რომ აფხაზეთში რუსული ოკუპაციის გარდა სომხური და თვით აფხაზური ოკუპაციაც ძარცვავენ. შემდეგ ავტორი „კარგი“ და „ცუდი“ აფხაზის დახასიათებას გვთავაზობს და ასეთ მაგალითებს მოიხმობს. მისი აზრით, „ცუდი“ აფხაზი ასეთი ფრაზის თქმის უფლებას აძლევს თავს: „რუსებო, მიბრძანდით თქვენს ქვეყანაში, ჩვენს პურს ნუ ჰკაბთ“, „კარგი“ აფხაზი კი რუს ქალთან უჩველად მოლაპარაკე აფხაზ ქალს ეტყვის: „ხმა ჩაიწყობტე, ერთხელაც რომ მოიქცე ასე, ძალღივით მიგაცხრილავ...“

ამ გრცელი მასალის კითხვისას ისეთი შთაბეჭდი-

ლება იქმნება, რომ ავტორს რაღაც განსაკუთრებული თქმა სურს. ფრაზა საგულისხმოა პირველივე აბზაცის: „ისინი დღით ზღვას რომ გახედავ და მოკაშაქე შუის სხივებში სახალწლო ფიფქებივით მოედგარ თოლიებს დაინახავ, ამ ყველაფრის აღქმა თუ მოახერხებ, ნეტარება დაგეუფდება...“

სტატიის ბოლო აბზაცში კი ვკითხულობთ: „კარგი იქნებოდა, რომ ჩვენს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მოწინააღმდეგე მხარეები დაერწმუნებინა (გულისხმდება საქართველოსა და აფხაზეთის ხელმძღვანელობა) და გუდაუთაში ან სოხუმში რუსეთის ფედერაციის გენერალური საკონსულო გაეხსნათ. ასეთი გადაწყვეტილების მიღება პოლიტიკური ინტერესების მოუხედავად, ადამიანებზე ზრუნვის გამოჩატულება იქნებოდა...“

(სტატიაში საუბარი ძირითადად იმას შეეხება, თუ როგორ უნდადგება ბიუროკრატის პირობებში რუს მოსახლეობას აფხაზეთიდან რუსეთში გასვლა).

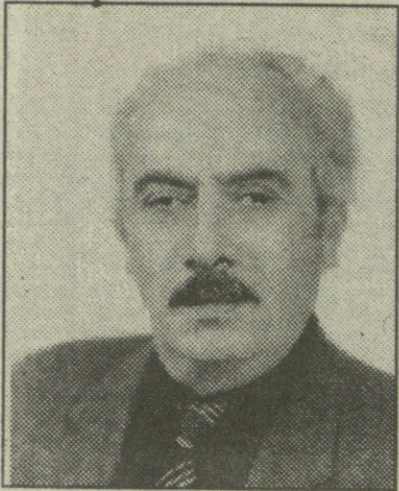
კიდევ ერთი სოურეალისტური სურათი: რუსეთის ფედერაციის საგარეო საქმეთა სამინისტრო ცდილობს დაითანხმოს აფხაზეთის ხელმძღვანელობა გუდაუთასა და სოხუმში რუსეთის ფედერაციის საკონსულოს გახსნაზე. ცდილობს, მაგრამ არაფერი გამოდის.

აფხაზეთთან დაკავშირებით, ალბათ, კიდევ ერთ ინფორმაციას უნდა მივაპყროთ ყურადღება. პუბლიკაციაში საუბარია დუმის კომიტეტის დსთ-ს საქმეთა თავმჯდომარის კონსტანტინე ზატულინის შესახებ (ცნობილია, რომ იგი ყველა ხელსაყრელ შემთხვევა-

ში აფხაზების ინტერესების სასარგებლოდ იღწვის). გაზეთი „სეგოდნია“ წერს, რომ გაქრა საქალაქო, რომელიც ინახებოდა დოკუმენტები „პარლამენტარების ყიროში“, აფხაზეთსა და დნესტრისპირეთში მოგზაურობის შესახებ.

გაზეთი „სეგოდნია“ „აფხაზურ“ თემატიკას ასეთი ინფორმაციითაც „ამდიდრებს“. გარდაიცვალა ცნობილი აფხაზი „კანონიერი ქურდი“ იური ლაკობა. „ლაკობა აფხაზეთის დამნაშავეთა სამყაროს ერთ-ერთი ლიდერად იყო მიჩნეული. მას თბილისელი ქურდების დაუძინებელ მტრად იცნობდნენ. ქართველი ქურდები ლაკობას ჭერ კიდევ 80-იან წლებში აბრალენდნენ ქართველი „კანონიერი ქურდის“, მეტსახელად ლუტას მკვლელობას“. გაზეთში აღნიშნულია, რომ ლაკობას რუსეთის ფრაიდ მაღალი დონის ხელმძღვანელ სტრუქტურებთან ჰქონდა საეჭვო კავშირები. გაზეთი „სეგოდნია“ კიდევ ერთ პუბლიკაციაში მოიხსენიებს ქართველ „კანონიერ ქურდებს“ — „ავტორიტეტებმა პატივი მიაგეს კვანტროშვილის სსოვანს“, ნათქვამია, რომ ო.კვანტროშვილის გარდაცვალების ერთი წლისთავის გამო, დედაქალაქის ერთ-ერთ ყველაზე პრესტიჟულ რესტორანში „ზოლოტო რიონში“ რუსეთისა და მოსკოვის დამნაშავეთა სამყაროს თითქმის ყველა მნიშვნელოვანმა წარმომადგენელმა მოიყარა თავი“. „ტრაგედია სულ 100 ესწრებოდა. სხეცალისტთა დაკვირვებით, დასწრეთა დიდ ნაწილს ქართული დიასპორის „კანონიერ ქურდები“ შეადგენდნენ.

ოთარ ჭელიძე

კამელტ ბონაშვილი მღერის

დამდეგს შუალაშის ბაღში
ურვა-ოროვდელა ერის,
როცა თმაქალარა ბავშვი —
ჰამელტ გონაშვილი მღერის.

ალარც ჩამიწევი მესმის
ბნელში შეფუჩებულ წყვილთა,
საყდრულ სიჩუქში კვანძის
ჰანგი — სიყვარულზე წმინდა.

ძველთა წამებულთა ეს ხმა
სულის ყვავილა იქნებ,
რომლის უნაწესი რხევა
აღძრავს უწინაგის ფიქრებს.

სიღრმით, სიმძიმით, სიმწრით,
წრფელი აღსარებით მოჰყავს
ოხვრა დანიელი პრინცის
ქართულ ჭიტიკასა მოქმას.

მეფობს სახიერი ბრწყინვა
ჟამთა დაბეჭდილი ბეგრის,
თითქოს ჭაღოსნური წრიდან
წვარცხით გამოსხსნილი მღერის.

იკრებს მომღერალი ხმაში
მთელი საქართველოს სიბოძს,
როგორც მამამისი ბაღში
კრეფდა მიმოფანტულ მითოსს.

შავი ფოთლებიდან ცრემლავს
ლაშქრ შერდგომის ბაღში,
ბუბუბულს უქცევია სმენად
ყველა მაღლობელი შავი.

მოდის თაობათა წყება,
დაფნებს უაზრავი იდეებს,
მარამ ერთადერთი წვდება
ასეთ უსასრულო სიღრმეს...

თვალწინ უფალივით უდგას
ბრძნული შეგონება მამის:
რომ არ გამოატანს მუდამ
შორი აღწევანი მარილს.

და, მან, სიმღერაზე ადრე,
ბედისწერასავით იცის,
მოკლე წუთისოფლის ყადრი,
გემო — გატანული მიწის.

დამდეგს შუალაშის ბაღში
ურვა-ოროვდელა ერის,
როცა თმაქალარა ბავშვი —
ჰამელტ გონაშვილი მღერის.

კუმურდოს ტაპარი

უდაბურ ზეგანზე სადგურდება
წგრევის და არყოფნის ნატერფალი,
ინთქმება, იქცევა, ნადგურდება
კუმურდოს უმრევლო კათედრალი.
დრო ლოდებს აგორებს ყოვარით,
გარშემო ნამსწრეგთა შრანელია,
და გვარი დამფრთხალი ყოვარით
საუღავეს ბაღანში ჩაფრენილა.
ნაგები ზეკაცურ რუდუნებით
იშლება ტაძარი ნანაძრალი,
ბავშვები ისვრიან შურდულებით
აწმუოდან წარსულში გადამჭრალი.
ღვთისგან და კაცისგან მიღებული
თვალეში ჩამცქერის მგლოვიარე,
პორტალი მანიშნებს დიდებული:
მომხედე, მიშველე, მომხარე;
გამთანგველ გოდებას ვუწოდებდი
და სულში გუბდება ქარტყილი,
კამარის იერება ჩუქურთმები,
სამოთხის ვაზებად დარგნილი.
ინთქმება, მიწაში ითესება,
სვეტები ქმნობა თავდაყირა,
რაც ოფლი აღვარეს ქიტებსება —
ფრეზებზე მარილად გადაჭყრია.
თაღის წილ ლაფარის ნახევია,
სიწმინდე ლაფარებს ქაღალდური,
ქვის მტენიან პტეროზიტ გახელია
მარცვლები — ცხელი და ცივი.
უდაბნოს დედასა და მამას...

ბზარებში ამოჩრილ ბაღანით,
კურთხეულ ოსტატთა საკურთხეა
ქარს შიშვეს უჩინარ ბაღანით.
და თითქოს ზარები დაირეკა,
წარუნი ჩამესმა ღამურული,
მიმწუნის ჩრდილებად აირეკა
ფრესები — წაშლილი, გამურული.
ვილაკამ ყვედრებით წამოძახა:
— ნანგრევზე ვალაღი გვიანია;
უკვდავის მოკვდავად წარმოსახვა
ვინ უწყის, რაოდენ გვიანია.
უდაბურ ზეგანზე ბანადება
უთალო, უმრევლო ნატარალი,
დაქცეულ სიცოცხლის ქანდაკებად
მანც დგას ქვითკირის პატარალი.
უებრო ლაზთი შეუცვლია
და, როგორც გაფანტვა წვრილმანების,
კუმურდოს აროდეს შეუძლია
დაკარგვა ყოფილი ბრწყინვალეების,
რადგან მან ხარკით ჩააბარა
საწუთროს მშვენიერად გარდასული
და ყოფნა-არყოფნის ანაბარა
არ უცდის უკვალო დასასრული.
ფრესებით სამარხთა ბორცვებზე,
წმინდა კაცთანაც, უფალთანაც
და თეთრი ლოდების ბროცისა
უფალობს ამაო სულთანას.
ჟამთაგულა მოკვდავებს უმკლავდება,
ტაძარი ვერასწოთ წარუშლია,
რამეთუ კუმურდომ უკვდავება
დასწლია და უკვე წარსულშია.

ერთდღიანი კეხლი

ერთი დღით თოვლის ძეგლი დამიდგით
ჩემი სამშობლოს დედაქალაქში,
მოვარდეს დილა ცეტი ამინდით,
გვიან მოხვრდეს ჩემთან თამაში.

ნელა დამადნოს შვის ელვარებამ,
ჩაღოსანივით გულთანხილველი;
უჩემოდ გაზრდილ შვილს ევალება —
შუბლში მესროლოს გუნდა პირველი.

დე, სიცოცხლეში შავად დამწვარი
ერთი დღით ვიდგე თეთრ ქანდაკებად,
რადგან სამშობლო კერის ნაცარი
არ მყვარებია სხვაზე ნაკლებად.

მსუბუქი ძეგლი შემეღირსება,
მხრებზე სიმძიმე რადგან არ მაწევს,
პატარა ბავშვის ხელის შენება
მიწისძვრასავით შემაბარაცებს.

სინათლეჩამქრალ თოვლის ბაბუას
მქონდეს ნახშირის შავი თვალები,
ერთი დღით ვიდგე ასე ზღაბრულად,
მერე ჩადენები, ჩავიბადები.

ერთი დღით... მერე ყველამ გამოთქოვს,
ქარმა მომგლოვოს თეთრი ფაფარი,
კიდევ მოუვალ ჩემ საქართველოს,
გაისად, როცა მოვა ზამთარი.

და ისევ თოვლის ძეგლი დამიდგით
ჩემი სამშობლოს დედაქალაქში,
მოვარდეს დილა ცეტი ამინდით,
ალარ მოხვრდეს ჩემთან თამაში.

და თუ გამწირეთ დასაყრდენებად,
სამღურავს გეტყვით, ზო, დიდ სამღურავს:
საქართველოში საკუთარ ძეგლად
ჩავთვლი სუყველა თოვლის ბაბუას.

შაშურიანი წვიმა

ახლა ღრუბლებიდან არ ცრის,
მარამ შეწყვეტილი წვიმა
წუხელ გალუმბული ცაცხვის
სველი შტოებიდან ცვივა...

წამლის წვეთებით ჩემში
კირავს, აკოწიწებს ბზარებს,
წვეთებს გაფუჭად მეშვი,
როგორც წუთისოფლის მგზავრებს.

წარბის შეფრენვლად, წუნარად
ვღებვარ გაშვრილი ხელით,
სველი შტოებიდან წამლად
წვეთის ჩამოვარდნას ველი.

ხეზე მოდარაჟე ელდა
უცებ აფეთქებს კვირტებს,
ვილაკ მოქალაქე დგება,
ხელში შაურასს მიგდება.

თითქოს გადმომასხვს წყალი,
თვალი გავახილვ მაშინ...
ასე იაფა წამით
თავის დავიწყება ხალხში?

ჯაჰვის ხიდი

ჩაქვის ხიდი, ჩვენი ხიდი,
ჩაქვი რაქა-იმერეთის,

ზედ სიცოცხლე ცეკვით შილის
ბაღლობიდან სიბერემდის.
მის ქვეშ ახლა მეტივეთა
მეტივეთი აღარ ისმის,
ნეტავ ლექსიც მეტი მეოქვა
მეტივეთა საკადრისი.
ამ ხიდიდან გაგზნდებოდა
ათი კაცის საფარავნი
რიონს ზურგზე ვახტბოდი,
როგორც ლურჯას ფაფარაშლილს.

წლები მდორედ არ წაშვლია
და ვერც ახლა გახვლი დინჯი;
წყალს ვტაცებდი აბაზანს,
ვით მყვინთავი ზანგის ბიჭი.
ვილაკ მიხმობს, გადანტო,
— წყალი როგორ გაკრთობს, კაცო!
გადანტო, უაჩაღ რიონს
რომ ბაღლობაც გამოსტაცო.

ჩაქვის ხიდი, ჩვენი ხიდი,
ჩაქვი რაქა-იმერეთის,
ზედ სიცოცხლე ცეკვით შილის
ბაღლობიდან სიბერემდის.

საქართველო ქანთაბა

ბრუნავს, როგორც ჟამთაცვლის დაგრაგნილი კინოლენტი —
სამოცდაცხრა ათასი კვადრატული კილომეტრი.
სულ ეს არის, რაც არი, არა, როგორც არ გიხილავთ
საქართველოს ნაცარი — ზაიდული მთარეხილად.
თვალს აჭრელებს ხასხასით ღვთისზარი ქვეყნის ხევი —
სამოცდაცხრა ათასი კილომეტრი ვეფხის ტყავი.
დანგრეული ტაძრებით გული კი არ უქვავდება, —
ვინც ვარაში გაძლებით დაიმკიდრა უკვდავება...
როგორც მისი ქედების ბილიკები... და წარსული,
ცა დასცქერის ელდენის მავთულებით დაქსაქსული.
და ქარხნები — მრისხანე — აურაცხელ შავი მილით —
ღრუბლებს ცაში იცვამენ, ხეგენ ძველი შარვლებით.
მზე აბრწყინებს თანდათან ოქროს კოლხურ დიდრონ ვერძებს,
ამ სამოცდაცხრა ათასი კილომეტრის მინდორ-ველზეც...
რა ფუძე აქვს, რა ქერი, რა რწმენა და შემართება!
ლექსით ელვის დამქერი ძმისთვის ცეცხლში შევარდება...
უთვალავჯერ მას თავზე მოხვევია, როგორც გველი,
სამოცდაცხრა ათასი კილომეტრი ბრძოლის ველი.
ბრუნავს, როგორც ჟამთაცვლის დაგრაგნილი კინოლენტი —
სამოცდაცხრა ათასი კვადრატული კილომეტრი.
ვინც ღმერთს ცეცხლსა სტაცებდა — თუ აქ ძეგლი აღმართა —
მეა ედგება კვარცხლბეკად და ერქმევა „ამირანთა“;
ლეღავს ზვრების ატლასით ორ ზღვასშუა გაბადრული,
სამოცდაცხრა ათასი კილომეტრი — კვადრატული.
აქაური მედეა სწამლობს დღემდე გაწუკურნელს —
ომით შემოიღო, ფეთიან მრავალ ათას საუკუნეს.
მწუხრავს ღვინით არწულებს ერი — მიწებამოკრილი
და მოშურნალი არწმუნებს, რომ არაა ტანოჩილი.
გაყიდულა მრავალწლის გასისხლული თითო ბელტიც,
სამოცდაცხრა ათასი კვადრატული კილომეტრის.
რომ ზრდის კაცებს გოლიათს, — აღმართ-აღმართ აღმავალი
საქართველო ზღონათ სახელმწიფო ხალხმრავალი.
სამოცდაცხრა ათასი კილომეტრის ფართო კალთა,
არის უღამაზესი საკრებულო ქართველ ქალთა.
რკინა, ბურთი, კორიდა, როგორც ვაზი და ფუტკარი,
ყველა მისი კომლი და ნაგრაბი საკუთარი.
საქართველო სამართალს და მოყვასთა სიბოძს ეძებს,
სულ სამოცდაცხრა ათასი შემორჩენილ კილომეტრზეც.
რა კრთებით, რა გზებით შეუნახავს მამებს გულთან
ძველი ფუძე ბასკების და აკვანი მამეულეთა...
„სამოცდაცხრა ათასი“ როგორც გინდა ატრიალე —
პროფილით თუ ანფასით — რიცხვი არის მატანე.
ამ ხალხს ვინდა შენატრის — გამსწორებელს დღელამისა,
მადლი ლექსის, თეატრის ვინც მოჰფინა დედამიწას,
და რომ არა ამავი ძლევაშილი მოღვაწეთა,
ერი — ასაკპარმაგი — დღემდე როგორ მოადწევდა
ბრუნავს, როგორც ჟამთაცვლის დაგრაგნილი კინოლენტი —
სამოცდაცხრა ათასი კვადრატული კილომეტრი.

დიდი ამაზი

დამილოცნებარ, ჩემო გიორგი,
მამის ვალა შვილის დალოცვა!
გუშინ გავიგე შენი გმირობის
დიდი ამაზი — კბილის ამოსვლა.

ნინო ორბელიანის გახვეწება

კუბოს ქილყავი გადაფრინდა,
გაცდა საფლავთა წყებას;
უპატრონოთა თავშესაფრიდან
მისვენებენ ცხედარს.
ვილაკ კითხულობს:
რომელი არი?
გლახა პასუხობს გლახას:
— პოეტი ნინო ორბელიანი
გარდაიცვალა, მახლას!
ცხედარს არავინ თავს არ აკლავდა
და მათხოვართა ჯარი
ვილაკ ქუჩის მღვრიე ნაკლად,
წინ მოუძლოდა ჯვარი.
— რატომ არავინ მოსდევს მტირალი,
ქირისუფალი არ ყავს?
დარჩა ჩვენსავით ოხერ-ტიალი,
სადადმყოფო მარხავს.
კუბო მიქონდათ გაურანდავი,
როგორც ბოგანოს ტახტი,
მისი ლექსით გაუმართავი
და სიკვდილივით ნაღდი.

სადღესასწაულო

გზობის კვირა

წმინდა დიდმარხვა ორი ურთიერთ-მეორეს და გაერთიანებული მარხვისგან შედგება. ისინი ქრისტე მაცხოვრის ამქვეყნიური ცხოვრების სხვადასხვა მოვლენებს ასახევენ. დიდმარხვის პირველი ნაწილი — ორმოცდღიანი მარხვა დაწესებულია იმის ღირსსსახვად, რომ ქრისტე იოანე დიდმა მარხვაში იმყოფებოდა. ეს უნდა გვახსოვდეს, რომ მარხვა — უკაცურ, საშინელ ადგილას, როგორც საცხოვრებელი მთა ეწოდება, მეორე ნაწილი — ვენების (წამების) შედეგად მაცხოვრის ამქვეყნიური სიცოცხლის უკაცრულ დღეებს — ჭვარცმას და იესო ქრისტეს, როგორც ადამიანის, აღსარებას ეძღვნება. ვენების შედეგად იწყება დღესასწაული — ქრისტეს დიდებით შესვლა იერუსალიმში.

უფლის წმინდა ქალაქში შესვლა თორმეტ უდიდეს დღესასწაულთა რიცხვში შედის. იგი ღმრთიერი აზრის შეიცავს — ქრისტეს დედამიწაზე მეორედ მოსვლას, გარდაცვალებას ადგილობრივად და საშინელ სამსჯეროს მოასწავებს.

გვარცამდე ცოტა ხნით ადრე მაცხოვრებელ უდიდეს სასწაულს მოახდინა — მკვდრეთით აღდგინა ლაზარი — იერუსალიმის გარეუბნის, ბეთანის მკვიდრი. ეს სასწაული მიცვალებულის ნათესავებისა და მეგობრების თანდასწრებით, მთელი იერუსალიმის თვალყურს მოხდა. ამ ფაქტმა შეიქმნა ადამიანები. ოდესღაც წარმოადგენდა მესიას, როგორც მხოლოდ ამქვეყნიური მეფის, უდიდესი ბედის მესაზღვრე — ის მიწიერი წარმოდგენების როგორც უკან დარჩა და აჩრდილოეთით გაემგზავრა. აღდგენის იმდღის სხივი მოეფინა უფლებს. ბევრმა ირწმუნა, რომ სწორედ სოფელი იესო ქრისტე არის ქვეყნის მეფე (კაცობრიობის მხსნელი) და მათი სულიერი მეფე.

ლაზარეს მკვდრეთით აღდგენა მოსწავრებს მიცვალებულთა საყოველთაო აღდგენას უკანასკნელ, განკითხვის დღეს. პაპსტის მკვდრებს, ჩვეულებრივ, გარდაცვალების დღესვე ასაფლავებდნენ, გარდა იმისა, რომ სიციხის გამო გვამი ხერხად იხრებოდა. ოთხი დღის მკვდარი ლაზარეს გვამი უკვე დაკარგული ჰქონდა ადამიანური ცხოვრება იგი გასცემულია, გაშვებული იყო და ყარდა. ლაზარეს აღდგენა მისთვის სიცოცხლის დაბრუნება როდეს იყო მხოლოდ, არამედ მისი თითქმის ხელახალი შექმნა აღდგენა, ეს ფაქტი მეორედ მოსვლის დღეს უფლის მიერ მიცვალებულთა საყოველთაო აღდგენის პირველსავე იყო. ლაზარეს დაბრუნება ამქვეყნიურ ცხოვრებას, როგორც რამდენიმე ათწლეული, იყო ეპიპოპოსი და ბოლოს მოწამებობრივად აღ-

სრულა იესო ქრისტეს რწმენისთვის. სხვაგვარი სახე ექნება ადამიანთა მკვდრეთით აღდგენას ისტორიის უკანასკნელ დღეს. მაცხოვარი არა მხოლოდ აღდგენს არამედ გარდასახავს კიდევ ადამიანთა სხეულებს — გასულიერებს მათ. ადამიანები შეიძენენ სულიერ ხორცს ადამიანის სულიერი მდგომარეობა. ასახება მის გარეგნობაში მიცვალებულთა აღდგენა მარადიული, უსასრულო სიცოცხლის საწყისი და სიკვდილის საბოლოო დათრგუნვა იქნება.

იესო ქრისტემ მოწვევებს უბრძანა მისთვის მოემზადებინათ ორი პირუტყვი — ვირი და ჩოჩორი. რას ნიშნავს ეს? იუდეაში არსებობდა ტრადიცია მშვიდობიანობის დროს შეეყვები ვირს შეხედ-

საკლესიო გადმოცემა გვიამბობს, რომ წარუდგინა დაწყებამდე ნოემ კიდობანში შეიტანა ადამის თავის ქალა, ვით დიდი სიწმიდე. შემდგომ ეს თავი მან თავის უფროს ვაჟს სემს გადასცა. სემმა ვაშენა ქალაქი იოპია, აქ მოაწყო სამსვერბლო, რომლის ქვეშ დაასვენა ადამის თავის ქალა. იქვე მახლობლად მან დააარსა ქალაქი იერუსალიმი, ეს სახელწოდება „ღმრთის სამყოფელი“ ნიშნავს.

შემდგომში მალესტინა ქანანელთა ტომებმა დაიკავეს და ის ადგილი, სადაც ადამის თავის ქალა იყო დასვენებული, აიოხრეს. მაგრამ ეს ფაქტი ხალხის მესხიერებიდან არ წაშლილა და იმ ადგილს „გოლგოთას“ ანუ ადამიანის თავს (თხემს)

და ნაყოფთაგან უფალმა აირჩია ყურძენი, მარცვლულიდან — ხორბალი, ფრინველთა შორის — მტრედი, ყვავილებში — შროშანი, ქალაქთა შორის კი გამოირჩია იერუსალიმი. აქ უნდა მომხდარიყო უდიდესი გმირობა, უდიდესი დეაქონი ქრისტეს ჭვარცმა და მის მიერ კაცობრიობის გამო-სყიდვა. და აქვე, იერუსალიმში უნდა მომხდარიყო ყველაზე საშინელი ბოროტობა — ქმედება კაცობრიობის ისტორიაში — ღმრთის მკვლელობა. ამიტომ სტიროდა უფალი თავის ქალაქს.

იერუსალიმში დიდებით შემოსული ქრისტე პირველად სოლომონის ტაძარში შევიდა აქ მას დახვდა ხმაური, ყურთა, ცხოველების ბლავილი — აქვე ტაძარში ჰყიდდნენ ბი-

ხატებს საშინელ სამსჯეროს — საყოველთაო განსჯა დაიწყება ქრისტეს ეკლესიის წევრთაგან და ყველაზე მკაცრად წინააღმდეგის დაიბრუნება. ერთ-ერთი დროს მაცხოვარი დიდი ეკლესიის ქუჩის სულის გაე-საზრდა. ქრისტეს ფეხებს მას ქრისტე ჩაე-ხდებოდა. იმდროინდელი, მაგრამ აქ უფრო საშინელი სატანველიც არსებობს. იგი გამწვანებულია იმ ქრისტიანთათვის, რომლებმაც მიიღეს ნათლისღების მადლი, და შემდეგ თავიანთი ცოდვებით ფეხით გათელეს იგი.

მღვდელმთავრები ქრისტესგან მოითხოვდნენ აეკრძალა ხალხისთვის მისი განდიდება. იესომ თქვა: ესენი რომ დაღუბდნენ, ქვემო დაიწყებენო ლაღდს. უნდა მამები განმარტავდნენ, ქვემო აქ ნიშნავს წარმართ ხალხებს, რომელთაც უნდა განდიდებოდათ ღმრთი მოციქულთა მიერ ქრისტიანობის მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში ქაღაღების შემდგომ.

წმიდა ქალაქში რომ შედიოდა ქრისტე ბავშვები უვიროდნენ: „ოსანა კურთხეულია უფლის სახელით მომავალი“ ბავშვები აქ სიმბოლურად ნიშნავს უბრძოლ, წმინდა გულის მქონე ადამიანებს. მხოლოდ წმინდა გულიდან ამოთქმულ ჭეჭას იღებს უფალი.

ბზობის დღეს, ჩვეულებრივ, ბზის ტოტებით ხელში ვიდგავთ ეკლესიაში ხალხს პაპის რტოები ეჭირა ხელში და ისე გვებოდა ქრისტეს ვით მღვდელის სამსახურის ქვეყნებში ამ დღესასწაულზე იყენებენ პაპსა იმის გამო, რომ ჩვენში პაპმა ცოტაა, იგი ბნით შეცვალეს ბზა მოასწავებს მკვდრეთით აღდგენას — გაზავს უფალი იგი ყველა მცნარეზე ადრე ჰყავის.

გვიყარავს ბზა და ამით ვაღიარებთ, რომ იესო ქრისტე სიკვდილის დემონსა და ჭოჭოხეთის ქვეყნებში დაბრუნდა. ბზით ხელში ჩაგვკიდებთ უფალს. შეგვადგინოს მკვდრეთით აღდგენის დღეს შევხვდეთ მას არა სირცხვილითა და ძრწოლით, არამედ ზარ-ზემითა და სხარულით მივგვებთ. „ოსანა“ ნიშნავს — უფალი მოდის ხსნა უფლისაგანა უფალი, გვატოვებ ჩვენი „ოსანა“ ნიშნავს, რომ ამ დღეს ქრისტე უხილავად გვახლოვდება, მოდის ჩვენთან, ჩვენს გულებთან.

ჩვენს გულებშიც, ვით იერუსალიმის ტაძარში, ბლავიან პირუტყვები — ჩვენი მდაბალ ვენები, რომლებიც ახლოვდებიან მისს ჩვენს სულშიც სხედან მეტერმენი — ქვედა აზრები, წმიდა წუთებშიც რომ გვაიძულებენ ვიფიქროთ საწუთო, ამქვეყნიურ სარგებელზე, ამაო საქმეებზე.

უფალმა არაბი აილო ხელში და ტაძრიდან გაუარა მისი წამილწველი. დაე, თავისი მადლის არგნით გაწმინდოს მან ჩვენი გულებიც, რამეთუ ადამიანის გული ხელთუქმნელი ტაძარია. შექმნილი მის მიერ და შექმნილი მხოლოდ მისთვის, ამინ.

თარგმან

ია მელიქიძე

იესო ქრისტეს დიდებით შესვლა იერუსალიმში

არქიმანდრიტი რაფაელი

ბოდნენ და ასე შემოვივლიდნენ მთელ სამეფოს, სამხედრო მიწებისთვის კი ცხენს იყენებდნენ. იესო ჩოჩორზე შეგდა იმის ნიშნად, რომ მას მშვიდობა მოაქვს, იესო მშვიდობის მეფეა. წმიდა მამები განმარტავენ: ვირი სიმბოლურად ნიშნავს იუდეველ ერს, ხოლო ჩოჩორი — წარმართ ხალხებს, რომელნიც თავდახრილიდნენ შეუდგნენ ქრისტე მაცხოვრის ტბილ უფელს და მისი წმიდათაწმიდა სწავლება მიიღეს.

ქრისტეს პირველი მოსვლა საიდუმლოებით იყო მოცული. მხოლოდ ღმრთის სიბრძნე და მღვთარება დახვდა ბეთლემში. შობილ ხელს ღმრთის მეორედ კი ქრისტე მთელი თავისი დიდებით მოვა ანგლოზთა გუნდებით გარშემორტყმული იგი ღვთიური ნათლით შემოსალი და გაბრწყინებული მოგვევლინება. სწორედ ამ მოვლენის პირველსავე უფლის შესვლა იერუსალიმში იესო გარშემორტყმული იყო მოციქულებით, უმარაგი ხალხით. ისინი აღტაცებით იხსენებდნენ: „ოსანა დავითის ძეს დიდება დავითის ძეს ოსანა მაღალთა შინას“ დიდძალი ხალხი შეგროვდა. ისინი ღმრთის რჩეული ერის მეფეს თავის ტანსაცმელს უფენდნენ. ზოგი ხის ტოტებს ქრიადა და გაზავ აწყობდა.

უფალმა ელვონის მთიდან გადმოხდა იერუსალიმს. ზგი მორეოსა და სიონის მთებს შორის გაწოლილიყო ღარტაფში. მაცხოვრის თავსაც ცრემლი მოერია. იგი თავის ქალაქს სტიროდა ჭყვნიდა.

უწოდებდნენ. სწორედ აქ უნდა მომხდარიყო კაცობრიობის გამოხსნა.

უფალი მთიდან გადმოსცვიროდა იერუსალიმს. იგი უფურება სოლომონის ტაძარს, რომლის მოკრძოვითი გუმბათები აღმოდებულ ცისარტყელს მიაგავდა. უფალი ფიქრობდა იმ საშინელ სასტელზე, რაც ამ წმიდა და, ამავე-დროს, ცოდვით სავსე ქალაქს ელოდა. იგი თავისი გულის მიერ თავსებობდა ხედავდა, რომ სხვაგვარი — შურისგების ცეცხლი ატყვავდა თავს სოლომონის ტაძარს და ამ საოცარ, კლდის ნაბრალში ზეცოური ყვავილითი ამოზრდილ ტაძარს ნანგრევებად, ნაშენებად, ფერფლად აქცევდა. იერუსალიმის ქუჩები დაუშრახავი მკვდრებით აივსებოდა და მიწა გაფიქრებოდა სისხლით. ვით წვიმით, დარჩებოდა მკვდარი, ნანგრევებად ქცეული ქალაქი და იგი დასეტყვოდა ხორბლის ყანას დაეშვებოდა.

ეზრა წინასწარმეტყველი წერს: ყვე-

რუტყვს. მსხვერპლად შესაწირი ცხოველები წესით ტაძრის კედლებთან უნდა დაეცენ და იქვე გაეყვიათ. მაგრამ უფრო მეტი სარგებლობის და ილბიანის ვაჭრობის მიზნით მღვდელმთავრებმა ხალხს ნება დართეს ისინი საწმიდაოში შეეყვანათ. აქვე იდგა მკვდრეთით დახლები — იუდეველთა ჩვეულებით, ეკლესიისადმი ფულის შეწირვა ან ცხოველთა შესყიდვა წარმართულ სახელმწიფოთა ფულით არ შეიძლებოდა. აუცილებელი იყო მათი გადაცლა იუდეურ მონეტებზე.

უფალმა ხელში აიღო მთარაზი და თავისი ზეცოური მამის სახლიდან გააძევა ცხოველებით მოვარდენი და ზარაფნი. სახარებაში იესო ქრისტეს განრისხებულს ვხვდებით ფარისეველთა, ამ თვალთმაქცთა, რელიგიის არტისტთა მხილების დროს, და მეორედ — მაშინ, როცა მან იხილა თავისი ტაძრის შეგინება. ეს ფაქტი ყოფილიყო ჩვენთვის გაკეთილი იმისა, თუ რა მოწიწებით და მოკრძალებით უნდა გვეჭიროს თავი ქრისტეს ეკლესიაში. ჩვენ კი ხშირად ვარღვევთ ამ წმიდა ადგილის სიმკვდრით, ზოგიერთი კი — საბედნიეროდ, ასეთები ცოტანი არიან — დაუდევრად იქცევა, ამაყობს დაუსტე-ლაბი და ამპარტავნობს თავისი სულიერი ხამობით. დაე, სახარების ამ მოვლენამ გავა-ხსენოს, რომ ტაძარი ზეცოური სასუფეველის იერსახეა.

იესო ქრისტეს ტაძარში შესვლა სიმბოლურად გამო-

ბიზანტიური დიპტიქი X-XI სს

ქრისტეს დიდებით შესვლა იერუსალიმში

(მ. 21,21-11; ი. 12, 12-19)

გასრულდა დიდმარხვის პერიოდი. დღეები, რომელნიც ამ დასასრულს მოსდევს თვისობრივად განსხვავებული დღეებია. ქრისტიანი გადის ახალ ფაზაში. იმ შეგრძნებულ შეიდეგულში, როცა ნაბი-ნაბი ხორციელდება ყველაფერი, რასაც მაცხოვარი გახდომბდა მოწუხებებს ამ წმინდა მანძილზე. ის თითქმის წმიდათა წმიდას საიდუმლოში შედის.

ბზობა სიხარულის დღესასწაულია მისი ნიშანია პაპის რტო („დანაკის კუდი“) — ეს მშვიდობის ნიშანიც არის. ბზობა მოსდევს „ლაზარეს შაბათს“ მისი აღდგენის სასწაულის ხსოვნით, იმდღის დღეს კვლავ იმდღის დღე.

„დღეს განმხიარულდა იერუსალიმში, რაუპს შეხვდეს, მაცხოვარ, მწოდებარე კაცებსა ზედა ზეცისა მეფე.“ გადობს ეკლესია. ხალხი ხედავს იერუსალიმში შემოსულ ქრისტეს, ამხედრებულს სახედარზე, რომელიც თავისი ჩოჩორი მოსდევს.

წმიდა წერილის მცოდნეთ უნდა გასწავლოდით ადგილი ზაქარიას წინასწარმეტყველებიდან (ზაქ.), სადაც აღწერილია მესიის მომავალი გამოჩენა სწორედ იმდგომარეობაში, როგორც გამოჩენა იერუსალიმში იესო. ამიტომ ეგებებიან ისინი იმ ფსალმუნს, რომელიც იმავეა მესიას მხოლოდის: „უფროსი უფროსი არს მომავალი სახე-სიამოვნო უფლისათ“ (117.26). ფსალმუნის ეს მუხბა, რომელსაც დიდებულ კარგობის დღესასწაულ-

და სამოსელს უფენენ გზაზე ძახილით, „ოსანა კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათ“! მაგრამ თუ გრძნობდნენ მთელი სიღრმით იმ დიდებას, რომელიც გამოიხატა ბზობის იმაგონში, ეკრობი-ნათა წილ კარაულსა ზედა ჭერ-იჩი-ნენ. ანუ, ვინც ქერუბიმებზე ამხედრებული, დღეს კარაულზე (სახე-დარზე) განიწესე ქაღალა.

ხალხს ჰქონდა მოლოდინი, რომ გამოჩნდებოდა მათი მეფე დავითის სახლიდან. გადმოაგებდა მათი ქედნიერად და აღადგენდა ძველ სამეფოს. ასეთი მეფე უნდა მოგრილებულიყო ცეცხლით თუ ცხენზე ამხედრებული. ორმოცდაათი ერთგულის თანხლე-

ბით, ზუგის ცეცხლი. მაგრამ ეს, რომელსაც აგებდნენ ფსალმუნის სიტყვებს „იერუსალიმ არს მომავალი სახელითა უფლისათ“, შემოდის დავითის ქალაქში არა ცხენზე, არამედ თვინით, მაგრამ უტებს ცხოველზე მჭდარი, თავდაც, „მშვიდ და მუხდრო“, იმის ნიშნად, რომ ის თვინიერებით და მორჩილებით გაიმარჯვებს. ის შემოდის როგორც სიძე ზეცოური იერუსალიმში.

მაგრამ რა ხანმოკლეა ეს ყოფილა. ეს ძახილი „ოსანა“ (გვიხსენი ჩვენ). ამ დროს ხალხი, რომელიც გამოეგინა იერუსალიმის ქუჩებში, თითქმის ზილგანა გადასულა. ეს ხალხი სულიწმიდად გამოვინა ქვეყნისგან დასამოწმებლად. ხა-

ლხი, სულიწმიდის ალით შეკრული როგორც ერთი კაცი, დააოწმებს ქვეყნებს და მერე, რამდენიმე დღის შემდეგ, კვლავ ბრბოდ ციერდნ. „ოსანა“ გადამიქცევა, რომელსაც უკვე განაგებს „მთავარი ამის სოფლისა“, რომელზედაც დგას სოფელი ასეთი სოფლის სამხილებლად მოვიდა ქრისტე და იერუსალიმში — მთელი სოფლის ხატა, მხილებულ იქნა ყველაფერი იმით, რაც მოხდა იმ დღეებში.

ქრისტე შემოდის იერუსალიმში ცხადად, რადგან „მოიწია ვამი, რათა იდიდოს ძე კაცისა“ (ი. 12.28). მისი საკუთარი ვამი, რასაც ხშირად უხსენებდა მოწაფეებს, მათ კი ამის გაგება არ შეეძლოთ.

ამოიწერა მისი ამქვეყნიად მოვლი-ნების ვადა, მისი ამოცანა, რომლის აღსრულება მას უნდა დაეწყო იმ ხალხიდან, რომელსაც ეკუთვნოდა ხორციელად. თუ ადრე გაურ-ბოდა მათ, ვის ხელშიც უნდა გადაცემულიყო ღვთიური განგებულების ძალი, დღეს გაგებებით შე-მოდის ამ ქალაქში, ამ ხალხმრავ-ლობაში, როცა მთელი ქვეყანა „და-ნიდან ბერებამდე“ იერუსალიმ-ში შეკრებილია, რადგან ახლოვდე-ბა ასევე, როცა უნდა დაიკლას ცო-დვის გამოპყიდვად ტარიგი.

„ლაზარეს შაბათი“ უძღვის წინ ბზობის დღესასწაულს. ასეა სა-

ნიშანი მისი ძღვევა მოსილბისა. ახ-ლა იესო მიდიდა „ნეფსით თე-სით“, რათა ეს ძღვევა მოსილბეა ყველასთვის მოულოდნელი აქ-ტით — მორჩილებით ეჩვენებინა. მაგრამ ვიდრე ის საქმე, რაც განგებულებით უნდა მომხდარი-ყო, აღსრულდებოდა, ამ რამდენი-მე დარჩენილ დღეს იერუსალიმში თითქმის შეკრებულად მეორდება მისი სამწმიდანი მოღვაწეობა იუდეასა და გალილეაში. იწყება ტაძარში შესვლით, რომელსაც ეროდროს თი-მეტა წესსა ბავშ-ვთა თავისი მამის სახლი უწოდა (ლ. 2.49), მისი განწმენდით პროფა-ნაციისგან ის გარეკავს იქიდან მო-ვაჭრეთა და მეცერმეთ; წარმოთქ-ვაის საბოლოო, ესტაბლიშმენტის ვამისა და საკუთარი აღსასრულის მიმართულებით იგაგებს; ის განკუ-რავს უსინათლოებს და კოკლურ-ნიანსწამებულებს ტაძრის დაქვევას როგორც ახალი აღთქ-მის ხანის დადგომის ნიშანი; და-ბოლოს, ცხადად, იგავის გარეშე — ეს უკვე წინასწარმეტყველება აღარ არის — ამცნობს მოწაფეებს, რაც უცილობლად უნდა მომხდარი-ყო ამ მშვიდულის მიწურულის — ორი დღის შემდეგ.

„უწყითა, რამეთუ შემდგო-მად ორისა დღისა ვენება იყოს და ძე კაცისა მიეცეს ჭვარ-ცუბად“. ეს მოხდა — ძე კაცისა ჭვარცა აცვეს. დახენდდა მზე და იძრა მიწა, მაგ-რამ აღდგომამ სიხარული მივე შეი-ნახა დღე მისი უკანასკნელი შემო-სვლისა იერუსალიმში.

ზურაბ კიკნაძე

— დღეს სიღუპირემ ქვეყნის ყველა სასიცოცხლო ძარღვი მოიცვა. ბატონო ეგვანი, რა ვითარებაა ამჟამად მეცნიერებაში?

— რა თქმა უნდა, მიმდინარე დროის სიძნელეებს, საერთო სიღუპირეს, რომელმაც ქვეყანა მოიცვა, ვერ აიცილენ მეცნიერება, რომელიც არა მარტო საზოგადოების განვითარების მამოძრავებელი ფაქტორის როლს ასრულებს, არამედ თავის მხრივაც ქვეყანაში გამეფებულ ვითარებაზე, სახელმწიფოს მიერ ნელშეწყობაზე, განსაკუთრებით დაფინანსებაზე დიდად დამოკიდებულია.

მეცნიერებას ღონეს მატებს ძირითადად ორი რამ — ბუნების მოვლენების ნაყოფიერი კვლევების აუცილებელი თანამედროვე აპარატურა, რომლითაც უნდა იქნას აღჭურვილი სამეცნიერო ინსტიტუტები, და მეორე — კვალიფიცირებულ მკვლევართა მასა. ეს ორი ფაქტორი მით უფრო ეფექტიანად მუშაობს, რაც უფრო მრავალმხრივია და გახშირებული საერთაშორისო შემოქმედებითი ურთიერთობები და თანამშრომლობა მეცნიერთა შორის. აი, სწორედ ეს უკანასკნელი იმდენად დაირღვა და მოიშალა, რომ სხვა ქვეყნებიდან პრაქტიკულად მოკლებულები ვართ რაიმე სისტემატურ ინფორმაციას მეცნიერების სიახლეებზე.

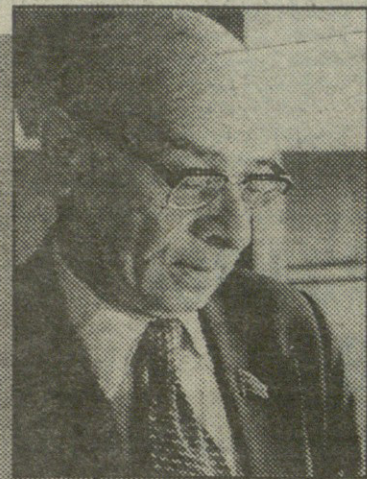
— რას ან ვის გულისხმობთ „მკვლევართა მასად“?

— უნდა ითქვას, რომ ჩვენს სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებებს შესაძინევად მოაკლდა როგორც მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტები, ისე მოსწავლე და მომუშავე ახალგაზრდები, რომლებმაც დროებით გადაწყვიტეს უცხოეთში გამგზავრება კვალიფიკაციის ასამაღლებლად, რათა შემდგომში უფრო ეფექტიანად გამოიყენონ მიღებული ცოდნა და გამდიდრებული გამოცდილება კვლავ სამშობლოს მეცნიერების სამსახურში ჩააყენონ. ჩვენს საზოგადოებას გამოცდილი აქვს ამგვარი სიტუაცია და მისი სიკეთე, როცა ჩვენმა სახელოვანმა წინაპრმა ივანე ჯავახიშვილმა ქართული უნივერსიტეტის დარსების საქმე წამოიწყო, თანამოაზრეებად და თანამზრახველებად მრავლად მოიხმო და დაიხმარა რუსეთისა და ევროპის ორიოდ ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებლებსა და სამეცნიერო ორგანიზაციებში გაჯანტული ქართველი სპეციალისტები. მათ განათლების ღონის ამაღლების მიზნით თავის დროზე უცხოეთს მიაშურეს, მაგრამ არ მოჰკლებიათ სურვილი და ნატვრა სამშობლოში ერთვულ მსახურებად დაბრუნებისა. ცნობილია, როგორი დიდი სიკეთე მოუტანა ამან საქართველოს.

არცთუ მცირე რაოდენობითაა ქართველი ახალგაზრდობა, რომელიც თავისი დაწესებულებების ერთგული დარჩა. რეზერვშია კიდევ მოსწავლე ახალგაზრ-

დობის დიდი მასა, რომლის მომავალი ბედი დიდ ყურადღებას მოითხოვს.

— ერთი შეხედვით, საქართველო დღეს სწავლა-განათლების მძლავრ კერას მოგვაგონებს. ფუნქციონირებს უამრავი კომერციული ინსტიტუტი, ქვეყანაში არსებობს კვლევითი

მაორგანიზებელ ორგანოდ, თუმცა დანიშნულება იგივე დარჩა. მეცნიერებათა აკადემიის პროტოტიპად ძველთაღრიცხვის IV საუკუნის ფილოსოფოსის, პლატონის, სკოლა მიიჩნევა, რომლის აღიარებული ავტორიტეტი დღესაც უცვლელია.

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია კარგად მოერგო საზოგადოებას იმ სახით, რომელიც მან მიიღო პეტრე დიდის მიერ დამუშავებული სტრუქტურის საფუძველზე. იგი შემდგომში განვითარდა და გათანამედროვედა რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრაქტიკაში. „კარგად მოერგების“ მოწმობას ხედავთ საქართველოს მეცნიერების უდავო და საერთაშორისოდ აღიარებულ წარმატებებსა

დება ეკონომიკის, კულტურის აღორძინების სანატრელი პროცესი. მაგრამ ყოველ პერიოდს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ახალი მოთხოვნები მოაქვს, რომელთა გაუთვალისწინებლობაც არ შეიძლება. ამდენად, საჭიროა გარკვეული რეფორმები მაგრამ არა მსგავსად წინა წლებისა, როცა რეფორმები, ფაქტობრივად, არსებულის ნგრევასთან იგივედებოდა. როგორი აღურიცხავი ზიანი მოუტანა ამან ხალხის სულიერ და მატერიალურ ავლა-დიდებას, რამდენი კარგად აწუხილი ორგანიზაცია, ინსტიტუტი განადგურდა და გადატაკდა? რეფორმა უნდა გულისხმობდეს არსებულის გაუმჯობესებასა და სრულყოფას და არა — მის გამეტებულ ნგრევას. ასეთი რე-

აკადემიის პრეზიდიუმს დასაქმებულია მეცნიერების განვითარების კვლევითი შედეგები და საჭირო, საზოგადოებრივ პრობლემურ დისკუსიებს და მასთან დაკავშირებული პირდაპირი კავშირითაა შესრულებას ჯეროვანი კონსტროლი გაუწიოს. მე მაგალითისთვის მოგახსენებ ეს ორი თუ სამი პრობლემა, რომლებიც, ჩემი რწმენით, რეფორმებს სტრუქტურული ნგრევის გარეშე უნდა შემგმდებარებოდნენ.

— შესაძლებელია თუ არა ტექნოლოგიურ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა შორის ერთ-ერთისთვის უპირატესობის მინიჭება?

ამ ორი ერთმორგეს განსხვავებული მიმართულების დაშორებაც და მით უფრო, დაპირისპირება არ შეიძლება. თუ ხელმწიფო მისწრაფვის მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნებს შორის ეკავოს თავისი ისტორიული ადგილი, მაშინ მისი მსახური — მეცნიერება, ურომლისოდ იგი ვერ იარსებებს, ერთნაირად ღირსეულობდა მთელი ძალ-ღონით უნდა აეთარებდეს და გამოიყენებდეს მეცნიერების, როგორც ფუნდამენტურ დარგებს, რომელთა შორის მეთაურებია: ფიზიკა, მათემატიკა, ბიოლოგია, ისე — ჰუმანიტარულს, რომელთაც წინ უძღვის მშობლიური ენა და ლიტერატურა, ისტორია, ფილოსოფია. ცივილიზაციის პირობებში ამ ძალ-ღონეს სასარდოებს ბუნების მოვლენების შესწავლა და შედეგების ცხოვრებაში გამოყენება. თუ მოწინავეობისკენ ვისწრაფვით, მსოფლიო ცივილიზაციის განვითარებას კვალდაკვალ უნდა მივსდეთ თანამედროვე სახელმწიფოების პრესტიჟულობის საზომს დიდწილად ის წარმოადგენს, თუ რა დონეზეა იქ განვითარებული ფიზიკა, მათემატიკა და ტექნოლოგია. ყველა ამასთან ერთად, უპირველესად ჩაითვლება ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა როლიც, ხალხის პოტენცია, ერის ენა და მწერლობა, ისტორია და მისი ადამიანების ნაზრევი, მისი მატერიალური კულტურის ატრიბუტები, ხელოვნება და არქიტექტურა, ყველაფერი ის რაც ერის კულტურას და სულიერ ავლა-დიდებას წარმოადგენს, ამაღლება იმის საფუძველს, რომ ერის მისწრაფვა გაუჩნდეს, მსოფლიოს მოწინავეთა რიგში ჩადგეს და ამით შეიტანოს თავისი კუთვნილი ეროვნული წვლილი საკაცობრივ განათლებასა და მეცნიერებაში ასეთი მსოფლიო მასშტაბით მიფუძვებით საკითხს, სახელმწიფო ერთნაირი შეუპოვრობით და ძალ-ღონით უნდა ავითარებდეს ორივე მიმართულებას.

ბატონო ეგვანი, დიდ მასობას მოგახსენებთ საინტერესო საუბრისთვის. ამდენი ნგრევის შემდეგ იმედია, ბაღმენბაც დაიწყება. ვიმედოვნებ, ჩვენი გაზეთის მკითხველებს მაშინ სიხარულს გაუტარებთ. ისინი ამ დღეს სიხარულს მიუთმენლად ელოდნენ.

ინტერვიუ

«მსოფლიო სივრცის განვითარებას კვალდაკვალ უნდა მივსდეთ»

ქართული მეცნიერებისა და განათლების პრობლემებზე აკადემიკოსი მკვლევარი ხარამი ესაუბრება ჩვენს კორესპონდენტს ნათია ნოზაძეს

ინსტიტუტების დიდი რაოდენობა. რას ფიქრობთ ყოველივე ამის შესახებ?

— სწავლა-განათლება ისეთი კატეგორიაა, სადაც აწმყოში არსებული ხარვეზები მთელი სისასტიკით 15-20 წლის შემდეგ იჩენს თავს. რესპუბლიკაში ორასი ფასიანი უმაღლესი სასწავლებლის არსებობა ამიტომ იწვევს შეშფოთებას უმაღლესი სასწავლებლების მასწავლებელ-მეცნიერთა და პედაგოგთა შორის. ამ მხრივ ყურადღების ღირსია გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ ელიზბარ ცისკარიშვილის წერილები, რომლებშიც მოყვანილია შემოწმებული ფაქტობრივი მასალა ფასიანი უმაღლესი განათლების საქმეში არსებული სერიოზული ხარვეზების შესახებ. ჩვენ გვგონია, რომ უმაღლესი განათლების მესვეურები უყურადღებოდ არ დასტოვებენ საქართველოს მომავლისთვის ფრიალ მნიშვნელოვან ამ პრობლემას.

— რა როლს ასრულებს დღეს რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემია?

— საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია რესპუბლიკაში მეცნიერების მთავარი ორგანიზატორია და, როგორც ასეთი, ნახევარსაუკუნეზე მეტი ხანია, რაც ემსახურება საზოგადოებას. როგორც ცნობილია, ცივილიზებულ მსოფლიოში მეცნიერებათა აკადემიები ბევრგან ასრულებენ აღნიშნულ ფუნქციას, ზოგი კი სტრუქტურულად გარდაიქმნა ალტერნატიულ

და მიღწევებში, რაც თან სდევდა ჩვენი სახელმწიფოს მშვიდობიან განვითარებას ათეულობით წლების განმავლობაში. ახლაც, ამ უკიდურესი გაჭირვების წლებში, სუფევს და სუნთქავს ქართული მეცნიერება, ეს შეიძლება ორმა ფაქტმა დაგვიდასტუროს: პირველი ის გახლავთ, რომ საქართველოდან დროებით გახიზნულ დამსახურებულ თუ ახალგაზრდა მეცნიერთა შორის ბევრს დიდი ხალხით დეზულობენ უცხოელები თანამშრომლობისთვის. მეორედ კი ის შეგვიძლია დავასაჩუქროთ, რომ ახლა უკვე პოპულარული ე.წ. „სოროსის გრანტი“ მკაცრი შერჩევის შედეგად დიდი რაოდენობით მიენიჭა მეცნიერებათა აკადემიისა და სხვა ინსტიტუტების მეცნიერ მუშაკებს. ეს კი უთუოდ ჩვენი მეცნიერული ძალებისა და მათი წონის ობიექტური შეფასებაა.

— ბატონო ეგვანი, როგორ ფიქრობთ, რა არის საჭირო იმისთვის, რომ მეცნიერებამ უფრო ეფექტური სამსახური გაუწიოს საზოგადოებას?

— რა თქმა უნდა, ჩვენ ყველას გვსურს, გვესაჭიროება და მოველოთ, რომ რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემია, მისი ინსტიტუტები კიდევ უფრო მეტი მიზანდასახულობით იმოქმედებენ, რათა გაზარდონ თავიანთი წვლილი საქართველოს, მისი მეცნიერებისა და კულტურის გადარჩენაში, იმ დროის მოახლოებაში, როცა ესოდენ მძიმე წლების შემდეგ, დაიწყება და გაბედულად განვითარ-

ფორმა მეცნიერებათა აკადემიისა მოუხდება. ალბათ, სასარგებლო იქნება აკადემიის დაქვემდებარებული ინსტიტუტებისთვის მეტი დამოუკიდებლობის მინიჭება (მაგალითად, საკვლევო თემებისა და პარტიიორი ორგანიზაციის შეჩვენება). არცთუ შორეული მომავლისთვის გვესახება ქართველ მეცნიერთა ფართოდ ჩაბმა პერსპექტიულ კვლევებში, რომლებიც საქართველოს განსაკუთრებული გეოგრაფიული მდებარეობით განპირობებულ დიდი საერთაშორისო პრობლემების დამუშავებას შეეხება (შავი ზღვის მიმდებარე სახელმწიფოების ეკონომიკური თანამშრომლობა, საქართველო, როგორც დიდი მაგისტრალის — „ჩრდილოეთ-სამხრეთი, აღმოსავლეთ-დასავლეთი“ — გაჭვარდინი). უკვე საფიქრებელია სამისოდ მზადება.

ალბათ, საჭირო გახდება არსებული სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ჩამონათვალის დახვეწა, ზოგიერთის კორექტირება, ზოგის — სხვებთან გაერთიანება. იმ ახალ ვითარებაში, რომელიც XX და XXI საუკუნეების მიჯნაზე მოგველის, რესპუბლიკის მეცნიერებას მეტი სიმაკრით მოეთხოვება აქტივობა და სიფინიზლე.

იმ ახალ ვითარებაში, რომელიც XX და XXI საუკუნეების მიჯნაზე მოგველის, რესპუბლიკის მეცნიერებას მეტი სიმაკრით მოეთხოვება აქტივობა და სიფინიზლე.

ჯუთა კავკასიის ერთ-ერთი ყველაზე მაღალმთიანი სოფელია. ზეგნურების სოფლებს შორის იგი გამოირჩევა არა მხოლოდ მოსახლეობის რიცხობრივი სიმრავლით, არამედ იმითაც, რომ თითქმის დღემდე შემონახა ერთი შეხედვით ის გორიზონტი და იდუმალი კოლორიტი, რაც მთელ ხევსურეთს ახასიათებდა. ამის ერთადერთი მიზეზი, ალბათ, ისიც უნდა იყოს, რომ მას ხევსურების თითქმის ყველა თემის სოფლებიდან ტერიტორიულად აცალკევებს უკიდურესი სიმაღლის მთები და ბუშბერაზი ქიუხები. თავიანთ მოძველებს ისინი უმთავრესად სამი უღელტეხილით უკავშირდებიან. ესენია: არხოტის, საძელოსა და აბუდელაურის მაღალი, მიუდგომელი, ძნელადსავალი გადასასვლელი.

ჯუთა მდებარეობს ყოველმხრივ მაღალი მთებით გარშემორტყმულ ჯუთის წყლის ხეობაში. ჯუთის წყალი, ანუ როგორც მას ადგილობრივი მცხოვრებნი უწოდებენ — ჯუთის არაგვი, თერგს უერთდება. იგი სათავეს ღებულობს სამთრელოზე, რომლის გადაღმაც მდებარეობს არხოტის მთა.

ფადუხის მთის გადაღმა უშუალოდ ქისტეთი მდებარეობს. ფადუხას მთიდან დარბან ამჟინში თუ გადმოვხედავთ ჯუთის არაგვის ხეობას, ფერდობზე შეფენილი სოფელი ჯუთა გამოჩნდება. ფადუხის მთას ესეც მშვენივრად ეტყობა სახანა-სათესად დაქსელილი ნამამულარების ეკალი. ამ მთის გვერდით ჩამოდის ხევი, რომელსაც ჯვართხორსი უწევი. იგი წარმოადგენს ჯუთის წყლის მარჯვენა შენაკადს და შესართავთან არის ამალგებული ადგილი — „ჯვართ მიედანი“. იქ მდებარეობს საკმაოდ დიდი და ლამაზი საკულტო შენობის ნანგრევები, რომელიც მოძველებული ხავსისგან ოქროსფრად ლივლივებს. კედლები საქმაოდ კარგად არის შემონახული დღემდის. სიბის სახურავი მთლიანად ჩაქცეულია. სალოცავი აგებულია კერკნის ქვით, რომელიც ამოტანილია იმ ხეობიდან, სადაც ჩამოდის კერკნის წყალი. ამ ქვებს ალბათ იქვე თლიდნენ ქვითხორნი და შემდეგ ხარებით ამოქონდნენ. „ჯვართ მიედანი“. ეს ქვა მხოლოდ კერკნის წყალზე გვხვდება ჯუთის სიახლოვეს და, როგორც ჩანს, აქედან მიუღია მას სახელწოდებაც „კერკნის ქვა“. ბარში მკის შირიმს ეძახიან და ტაძრის ნანანაგები ამოკავდათ ამ ქვის საშუალებით. როგორც ადგილობრივები გვამცნობს, ჯუთის წყლის ხეობაში, სადაც ჯუთის წყალი, ანუ როგორც მას ადგილობრივი მცხოვრებნი უწოდებენ — ჯუთის არაგვი, თერგს უერთდება. იგი სათავეს ღებულობს სამთრელოზე, რომლის გადაღმაც მდებარეობს არხოტის მთა.

გვები მიგვანიშნებს, უნდა „ჯვართ მიედანი“ ნაკმაოდ დიდი და ძლიერი საკულტო კომპლექსი უნ-

და ყოფილიყო. გადმოცემა გვეუბნება, რომ უნდა მრავალ მასხვანარს უვლია ამ სალოცავში. ეს არცაა გასაკვირი, რადგანაც „ჯვართ მიედანი“ თავისებურ გზაგასაყარზე მდებარეობს, საიდანაც ვინა-რო ბილიკები მიემართება ქისტეთს, არხოტს, რომ-კასა და ჯუთაში.

ჯვართხორსს უშუალოდ ეკვრის ყვავილიანას მაღალი მთა. მთის ძირში, ქალასთან, არის ნასოფლარი. ჯუთის მთის მას „შიშიათ ნასახლარებად“ მოიხსენიებენ. მდინარის გაღმა შიშიას დუქანი ჰქონია, სადაც მგზავრები ისვენებდნენ და საჭირო ნივთებს ყიდულობდნენ. ამ გზით უკავშირდებოდნენ ხევსურების სხვადასხვა თემის სოფლები გარესამყაროს, საქართველოს სამხედრო გზას, სტეფანწმინდას.

ყვავილიანას მთას მარჯვნივ ჩაუყვება შარენის ხევი, ეს არის ჯუთის წლის საკმაოდ გრძელი და მაღალი მთებიდან წამოსული შენაკადი. შარენის მთიდან არის გადასასვლელი ქისტეთში. შარენის მთის მარცხენა ფერდობზე მდებარეობს შარენის ჯვარი, სადაც დღემდე მიდის ჯუთელი მლოცველი საკლავით და ადიდებს ჯვარს. მთის ძირში, შარენის ქალაზე, არის უძველესი აკლდამები.

შარენის მთის სამხრეთით ჯუთის წყალს უერთდება მაღალი მთიდან წამოსული მთრენის ხევი. ფერდობზე მშვენივრად მოჩანს ქართულ ზეპირსიტყვიერებაში კარგად ცნობილი მთრენის ნამოსახლარი.

მთრენის ნასოფლარებს ზემოთ, მთის ფერდობზე, გაუვადი კიბურჭები და ქააფები. იმ ადგილს „თეთრ კლდეთ“ ეძახიან. ხოლო სვეტადმა აღმართულია უმშვენიერესი ბუნებრივი ქვის გოდოლი. მას „ციხეკლდია“ უწევი და შორიდან მართლაც შუასაუკუნეების გორიბი ციხე-სიმაგრის შთაბეჭდილებას ტოვებს.

ჯუთის წყლის გაღმა, სადაც ხეობის საშრეთით, არის ტყე. ჯუთა მთიანად ალპურ

ხელოვნებას მუზამთარშიც, როდესაც წელიწადის დღეობაში მიდიოდნენ ხატში, ვალდებულნი იყვნენ ფხის წყალში ებანათ, განწმენდილიყვნენ და შემდეგ ისე უნდა ემსახურათ ჯვრისთვის და სოფლისთვის, შეესრულებინათ წესი და რჯული სალოცავში.

ბრძანდებოდა ხეობაში, სოფლის ზემოთ შევიძლია იხილოთ ბუნების ნამდვილი საოცრება, იქ აღმართულია ჯუთის ქიუხები, რომლებიც გოლიათებივით გადმოყურებენ სოფელ-

სხედა. „ჯვართ მიედანი“ სიბ ქვებზე დანერგულმა ლექსებმა დამარწმუნა, რომ ზეპირსიტყვიერების ტრადიცია ახალგაზრდებშიც გრძელდება. უამრავ იქ შექმნილ ლექსებში იგრძნობა ხევსურული ქედმაღლობა და მშობელი მინის მძაფრი სიყვარულიც.

მიუხედავად იმისა, რომ ჯუთა გაცილებით ახლოს მდებარეობს მოხევეების სოფლებთან, ვიდრე რომეკთან და არხოტთან, მაინც ძალუმაღ შემონახა ხევსურული კოლორიტი და

რამე ჭიუხებს და ასევე გმინვით მიუგულ ქარაფებზე. ტანჯვა-წავლებით მსულა გაგანა... ქისტება და ჯუთელის შორის ზარი დაჭრულა ჯუთის ყველაზე წმინდა ადგილზე, წმინდა გიორგის ჯვარში, სადაც საკლავი იკვლება, სამხვერპლოსთან, საზარეს სიახლოვეს ქისტებსა და ხევსურებს სამანი ჩაუგდიათ. შან დღემდე მოაღწია. ქისტების დღევანდელ ელი მარტა მეთაურობდა. სამანზე წარწერაც ყოფილა ქისტურ ენაზე. სამწუნაროდ, მომწვანო-მოყვანგისფრო ხავსს დაეფარა ძველი წარწერა და მისი ამოკითხვა შეუძლებელი გახდა. როგორც ჯუთის ჯვრის მეგანძურმა თათუა არაბულმა მიაშბო, ეს სამანი იყო ჯუთელისა და იქსტებს შორის სამარადჟამო ზავისა და მეგობრობის წმინდანში და ნიშანი, რომ ამიერიდან აღარ ყოფილიყო მათ შორის კვლა და ტაცება. სამანი ჩაიღდა მხოლოდ და მხოლოდ ჯუთელისა და ქისტებს შორის. იგი არ ეხებოდა სხვა თემის ხევსურებს. ეს იყო იმ დროისთვის დიდმნიშვნელოვანი მოვლენა.

ჯუთის ჯვარი მდებარეობს სოფლის განაპირას და ლოცულობენ წმინდა გიორგის სახელით, რომლის ყმადაც თითოეული სოფელი ითვლება ჯვარში განათულისა და მიბარების შემდეგ. ყველაზე დიდი რელიგიური დღესასწაული — ათენგენობა ხევსურების სხვა ჯვარხატებთან შედარებით ერთი კვირით გვიან, 28 ივლისის მახლობელ შაბათ დღეს, ტარდება ჯუთაში. ხუცესი ცხრა ლუდიან თასზე ასრულებს ჯამისწირვას: ადიდებს ჯუთის წმინდა გიორგისა და ხევსურების დანარჩენი თემების მფარველ ანგელოზებს. თასებზე გამოსახულია სხვადასხვა მცენარეულობა და ემბლემები.

ჯუთა არის კავკასიის მაღალმთიანეთის ერთ-ერთი უმშვენიერესი, კოლორიტული სოფელი, რომელიც თვალწინდელი სიმაღლიდან გადმოყურებს კავკასიის საამაყო და სასურველი რომანტიკული ბუნებით, ფოლკლორით, ხალხური ტრადიციებით, ლალი და გაუტყეხელი შვილებით.

და მახსენდება ლიქიკის ქალაზე ახალგაზრდა ხევსური მანდილოსნის მარტა ლიქიკელის ნატიფი და მორთოლვარე ხმით ნამღერი სტრიქონები ჯუთაზე:

ქარაფებს ქარი აწყდება, ნისლი ეხვევა დეკიანს,

აქსი ასა ჯუთაი, ჯუთის სავადიც ესია,

ხმობს(?) გამოსიმაღმობი

ათნობრავთა

«აქსი ასა ჯუთაი...»

ზოლში მდებარეობს და, ამდენად, ეს ტყე წარმოადგენს ერთადერთ საშუალებას, საიდანაც შეიძლება ისარგებლონ სოფლებმა. იქ იზრდება არყი, ცირცელი, ღვანლი, ტირიფი, ხუნნი, შოთხი. სოფელ ჯუთის გაღმა არის კიდევ ერთი ტყე, მაგრამ იგი წარმოადგენს ჯვარ-ხატის კუთვნილებას და იქიდან ფოთლის მონევეტაც კი ეკრძალებათ ადგილობრივ მცხოვრებთ.

ტყის გვერდის ქვემოთ, ჯუთის წყლის მარცხენა მხარეს, არის ეკლდამა-ჭალა, საიდანაც უშუალოდ სოფელი იწყება. ეკლდამა ხევსურულ დი-აქეტზე და ძველ ქართულად ნიშნავს აკლდამას. აქედან ირკვევა, რომ ამ ადგილასაც აკლდამები ან აკლდამა მაინც უნდა ყოფილიყო, რომელიც შემდგომში, ალბათ, მინამ დაფარა. სოფლის მოპირდაპირე მხარეს, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, უკვეა პირდაპირა. იგი არის მზისპირი პდგილი და იქ მოთავსებულია სოფლის სათიბები. პირველ ხეებს უწოდებენ სათიბლოვანას, მეორე ხეებს — მრუდას. მესამე არის დიდრუს ხევი. და აი, დიდრუს ხეთან არის ჯვრის ტყე. დიდრუს ხეის ქვემოთ არის საქუხარა (ალბათ, ზეპირსიტყვიერებაში ნამოსვლის გამო უკვე ეს სახელი — ხ.მ.) და შემდეგ ხევთან, რომელსაც მარ-ფალ ყურე უწევი, იწყება მოხვევების ადგილობრივი სოფლის მეორე მხარეს, სამხრეთ ნაწილში, ჯუთის წყლის მარცხენა შენაკადი — უმშვენიერესი და ულამაზესი ფხის წყალი, რომელიც საკმაოდ მაღალი მთებიდან ეშვება. იგი არის პეტისმეტად ცივი და სწრაფი. შორიდან იგი, როგორც აქაფებული რძე, ისე მოჩანს. ფხის წყალი ჯუთის ჯვრის სიახლოვეს ჩამოდის. ჯვრის

სა და ხეობას. ჯუთის ქიუხებს სინდურაის მაღალიც უწევი. ჯიხესა თუ შურთხე მონადირე მრავალი ვაჟაკი დაღუპულა იმ ადგილებში.

ჯუთაში ამჟამად ოცი კომლი ცხოვრობს — გვარად არაბულები. ისინი სამი შამის შვილები არიან — იმედანი, თილილანი და შარაის-ქენი. ანდერძის თანახმად, ისინი დათვისიდან მოსულან ჯუთაში და შემდეგ ისტორიულად ერეკლე მეორეს სიგელით დაუმტკიცებია მათთვის ეს ადგილი. სხვა თქმულება გვეუბნება, რომ ისინი ზეისტეროდან ჯერ დათვისში გადასულან და ბოლოს — ჯუთაში (ზეისტერო და დათვისი არაბულების სოფლებია). თილილას შთამომავალი ბარში გადასახლებულან. უფრო მეტად შარაისისა და იმედანს ჩამომავლობა გამარჯვებულა და დარჩენილა ჯუთაში. ვფიქრობ, ამ სოფელში არაბულები უფრო ადრეც დამკვიდრდებოდნენ, ვიდრე ერეკლე მეორე და მსახურებულად დაუმტკიცებდა მათ ამ ადგილებს. საგარაუდოდ მიზანია, რომ მთრენელი-სა და დიმიურის შებრძოლების ამბავში სოფლის თანამედროვე მცხოვრებთა წინაპრის ჯუთაში დამკვიდრების მითოსური ამბავი იყოს გააზრებული.

ჯუთაში ზეპირსიტყვიერების უამრავი ნიმუშია, რომელსაც ყველა დიდი სიყვარულითა და მონდომებით გიამბობთ, მოხუცი და ახალ-უხალიც. განსაკუთრებით პოპულარულია ლექსები, რომლებიც უშუალოდ ჯუთის სილა-მაზესა და ბუნებას ეხება. მათზეა ნათქვამი: „ჩემი მთა-ბარის ხსენება, ეკალს ამისხომს ტა-

თითქმის ვერ ნახავთ იქ ხევის გავლენას. ამის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი, ალბათ, ისიც არის, რომ ჯუთის მთის მთის არ ქორწინდებიან მოხევეებზე და დიაცი ხევსურების თემებიდან შოჰყავთ.

უამრავი საინტერესო თქმულება და საგმირო გადმოცემა გავრცელებულია ჯუთაში, რომლებიც მოგვითხრობს არხოტიონი და ჯუთელი ქალების პატიოსნებისა და სასწაულებრივი გმირობის შესახებ. ქისტები დასცემიან ქურდულად ჯუთას და სამი უმშვენიერესი ქალი გაუტაციათ ბნელ ღამეში. ვეშანყაროსთან რომ მისულან, ერთი ქალი მიწაზე დამჯდარა, ლოდებს ჩასჭიდებია და უთქვამს: — არსად არ წამოვალ, მე ხევსური ვარ და ჩემს წმინდა მანდილს არ შევარცხვენო. ტყვია დამკარიფუფხს არ მოვიცვლიო. ამ ქალის ღამაზე ქათი-ბზე ქისტებს ფხვი დაუბიჯებიათ და ქალს სამოსი შემოსხნია, შიშველი დარჩენილა. ამა-სობაში მდევარი წამოსულა ჯუთიდან. მდევრებს გზა მოუჭრიათ ქისტებისთვის და წინ დახვედრიან მტრებს. ერთი კარგი ვაჟაკი, სახელად თოთელი გა-შიშვლებულ და ატირებულ ქალთან მისულა, თავისი პერანგი გაუხ-დია და ქალისთვის ჩა-ემცვია. თვითონ კი მტერს შებრძოლებია.

ჯუთელს ყველანი დაუბოციათ. მხოლოდ ერთი ქისტი გაუშვიათ შავანას ამბის ნასაღებად. ციცაბო კლდეებს შეგლოტებია დაჭრილი ქისტი, ვერ აღიოდა უსიერ მთებზე. ბოლოს ფხის გულები დაუჭრია თავისივე ხანჯლით... სისხლი ენებებოდა თუ-

11

ანეკდოტები

მისო ორლოზე მოდის, თავზე „სტალინის სტილში“, კარტუზით უკან, კეპა ახურავს. შემოხვდა მარო ბებო:

— მისო, შეილო, შენა, მიპდინარ თუ მოპდინარ?

ჭიჭიკიამ გზაზე უცნაური ქათამი დაინახა. დაჭერა მოუნდომა. გადმოხტა მანქანიდან და გამოეყიდა. ვერ დაიჭირა. მერე მანქანით სდია. ქათამმა ფერმაში შეასწრო. მივიდა ჭიჭიკია ფერმის დირექტორთან და ეკითხება:

- ეს ლურჯ-ყვითელი ქათამი საიდან გყავთ?
- ჩინური. პუშკინიტარული დახმარებით ჩამოგვიყვანეს.
- ზორცი როგორი აქვს? გემრიელი თუ მაინცაა?
- ვიჭერთ როო?

ერთ კაცს ორი ცხვარი ჰყავს. არ იცის პირველად რომელი დაკლას. ფიქრობს, თეთრი რომ დაეკლა შავს ეწყინება, შავი რომ დაეკლა, თეთრს და არის ასე საგონებელში. ბოლოს 9 მთას იქეთ მცხოვრებ ბრძენთან მისვლა გადაწყვიტა. იარა, იარა და როგორც იქნა მიიღწია. ბრძენმა მისი გასაჭირი რომ შეიტყო, 6 თვის შემდეგ გამოიარყო, უთხრა. ევ ისეთი ძნელი გადასაწყვეტია, პასუხს უცებ ვერ გეტყვიო.

- ექვს თვეში ისევ ცხრა მთას იქეთ მცხოვრებ ბრძენს მიადგა ცხვრების პატრონი.
- რა ექნა, ბრძენო, მოიფიქრე პირველად რომელი ცხვარი დაეკლა?
- მოვიფიქრე, თეთრი დაკალი.
- ვაიმე შავს რომ ეწყინება?
- ამ ჩემ ფეხებს, თუ ეწყინება.

- მაში, ხალიჩას რო ვბერტყავდი, 100 მანეთიანი ვიპოვე, რა ექნა?
- რა უნდა ქნა, ნადი და ბებიაშენის ხალიჩაც გამოიტანე.

- სად გაცივდი ასე მწარედ? ეკითხებიან გურულს.
- ცეკაში.
- ცეკაში როგორ?
- ცეკას მღივანი ცივდებოდა და გადავფარე.

ერთი კაცი სამ თუთიყუშს ყიდის. ერთს 50 დოლარად აფასებს, მეორეს 100 დოლარად, მესამეს 500 დოლარად.

- რას აკეთებენ შენი თუთიყუშები ასეთს, ამ ფასებად რომ ყიდ?
- 50 დოლარიანი თავისუფლად ლაპარაკობს ფრანგულად, 100 დოლარიანი ინგლისურად და ფრანგულად.
- ის მესამე რაღას აკეთებს, ამხელა ფასი რომ აწერია?
- არაფერს, მაგრამ მაგას ის ორი თუთიყუში „შეფს“ ეძახის.

მიტოს ესიზმრება, რომ ვირი უკვდება. ტირის ძილში მიტო, წუხს, ოხრავს, ცივი ოფლი ასხამს. უეცრად გაღვიძდა და გვერდით სანოლში ცოლი დახვდა მკედარი.

— უპ, კიდე კაი ამაზე ამიხდა, ამოისუნთქა მიტომ.

- ბაბა იაგა ტყეში ილია მურომეცს გადაეყარა.
- ჩემი გაუპატიურება ხომ არ გინდა, შე საბაველო, ჰკითხა იაგამ.
- არა, არა, ღმერთმა დამიფაროს.
- მოგიწევს, მოგიწევს.

რაინდი გზაჯვარედინზე მოხვდა. მარჯვნივ ნახვალ მოკედები, მარცხნივ ნახვალ მოკედები, პირდაპირ გამოთაყვანდები. აწერია გზაჯვარედინს.

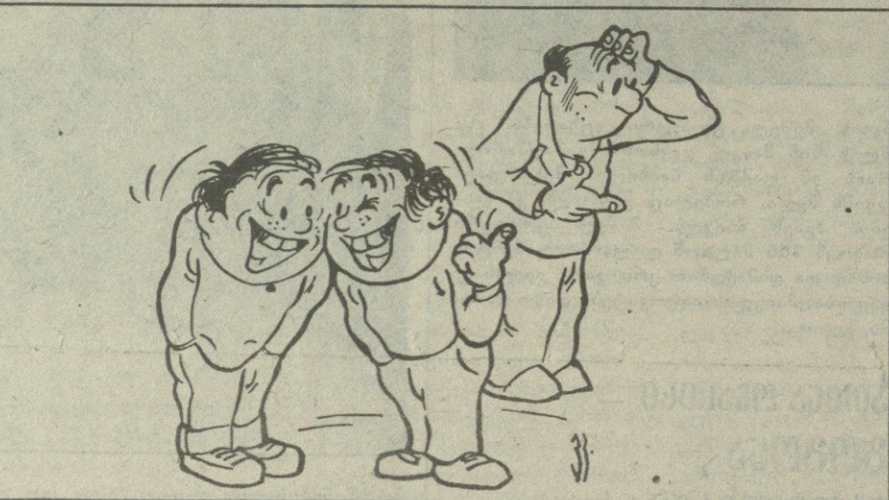
სიკვდილს ყველაფერი ჯობიაო, იფიქრა რაინდმა და პირდაპირ წავიდა. ბოლოს ერთ წყაროს მიადგა. წყაროს სათავესთან ცხრათავიანი გველეშაპი იყო წამოწოლილი და თვლემდა. იშოშვლა, რაინდმა ხმალი და ერთი თავი მოჰკვეთა გველეშაპს. გველეშაპმა დანარჩენი თქქესმეტივე თვალი ააფანულა და ჰკითხა:

- წყალი ხო არ გინდა?
- მინდა.
- მერე, რამ გამოგათაყვანა, დალიე, ვინ გიშლის?

- ჭიჭიკია და ბიჭიკია ბაღის კიდეზე დგანან.
- წამოდი, ვახტანგია გავლახოთ! ეუბნება ჭიჭიკია ბიჭიკიას.
- წამოდი!
- კი მარა, თვითონ რომ გავგლახოს?!
- რას გვერჩის, მე მაგის დედა ვატირე?!

- ბიჭიკიას დედა ვატირე! ამბობს შალიკია.
- ნუ ავინებ, ბიჭო, ავადაა დედამისი!
- აპა, დედაშენი ხოა ჯანმრთელად და შენი დედა...

ავვისტოს ცხელი ქარი უბერავს, იწვის ქალაქი. სააღლუმოდ გამოწყობილი ადმირალი ბაღის კიდეზე მოაბიჯებს. — რა უნდა, ბიჭო, ამას აქანე, კრანში წყალი არ მოდის!

ვახტანგ კუციას ნახატი

- მაშაჩემისთვის გაუჩერე იგივეა, რაც ჩემთვის ქალი.
- ეგ როგორ?
- არ ვიცი რა არის, მაგრამ მინდა.

რას დაარქვევდით?

ქუთაისში ოპერის პრემიერა სრული ანშლაგით მიმდინარეობს. უეცრად დარბაზში შემოსასვლელი კარი იღება, თეთრხალათიანი ლოყებლადუა მებუფებზე თავს ყოფს და პარტერს გასძახის:

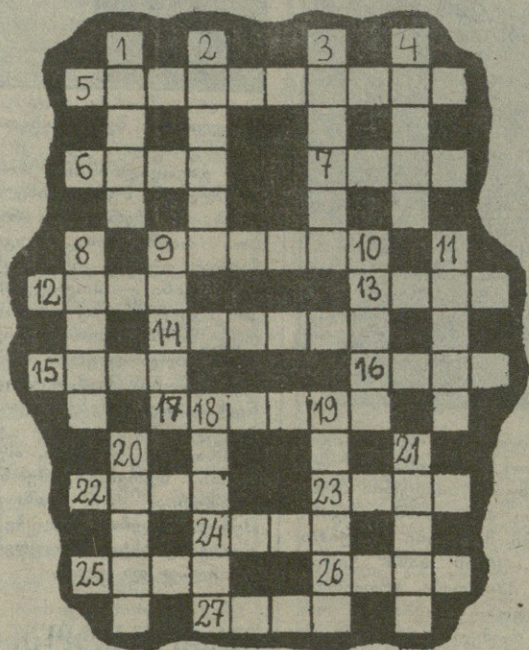
- პივე მვეიდა, პივე, და სასისკიც მენიარშა...
- დარბაზი იცლება.

- ერთი საათია, ბავშვებს ვეძახი და ვერ ჩამოვანებდი!
- დედიჯან, „მაროუნი“ დაიძახე და მაშინვე ჩამოირბენენ!

ერთი ქალი ავტობუსით მგზავრობს კახეთამდე. ყველა გაჩერება რომ გაიარა, ავტობუსმა, მძღოლმა სალონში შეიხვდა და ეს ქალი ისევ სკამზე ზის.

- ჩაღ? ქალო, თორე წაგიყვან სადაც საჭიროა და შენ გიჩვენებ სეირსა!
- პა?
- პა და ჩამო ერთი ძირსა. ქალი მორჩილად გაჰყვა.
- დილით ქალი იცმევს. მძღოლი ეკითხება:
- რამ დაგაღენწა ქალო, გუშინა, ხმას რო არ იღებდი?
- რა ვი, ექიმთან ვიყავი და „სპილი“ გაააქო მითხრა.

ლიმიტპოდი

შეშუღად: 1. „რეკლამაია პ...“; 2. დასაწერი სახელმწიფო; 3. ქინძაძურად კეცე; ქართულად — (კინო); 4. „თწიკლური მგელია ავი, მთოდამე კი პატარა...“ (მულტი); 5. ძლიერი სტიმული სწავლისთვის (წარს.); 6. გათავისუფლებული მრეცხავი (კინო); 10. იდეალური ქართული სპასმეტის ეროვნება; 11. ასაფრენი (ანდ.); 13. რას იშოვი ვაჟაკის მკერდში? 19. ნაცადი იარაღი მევასზე დედაბრის მოსაკლავად (ლიტ.); 20. 105-იც არის და 106-იც; 21. უაწწზე გადარებული ქალაქი (კინო);

თარგმნულად: 5. ვინ იტყოდა ასე? 6. ქორიძეზე შეეყვარებული შევარდნაძე (მულტი); 7. „ყველგან მივი ჩემი ნ...“; 8. „ჩვენი მამულის განძია ეს დალოცვილი გ...“; 12. რას იზამს თოვლი, თუ გიყვარს? (კინო); 13. რაშიც მხოლოდ მსახიობი შედის; 14. რუსის სამშობლო; 15. დოგი პირიქით; 16. ათ შურად წაყიდი; 17. სიზარმაცის ნიშანი; 22. ცოდ. შეილამდე ორჯერ მისახელი (ანდ.); 23. ლამპარში მოთავსებული სპირტის სასმელი (ზღ.); 24. გაქცეული ცოლი (დრამ.); 25. ჯანგის მკამელი (ზღ.); 26. პატივცემული ცხოველი ინდოეთში; 27. ამეთვისტო „ცოლი“ მოესმა (კინო).

შეადგინა

აპაპი 600რაპამ

66-ე ნომერში გამოქვეყნებული კროსპოდის პასუხები

შეშუღად: 1. ალიბაბა. 2. ტარიანი. 3. ბელგია. 4. ასკილი. 5. ალგებრა. 12. კარნო. 13. კიტრი. 14. ჩაი. 15. ალი. 17. დიალოგი. 18. სოლისტი. 19. თურქია. 20. ლიბანი. 21. არაგვი.

თარგმნულად: 3. პალთა. 6. დანტი. 7. სახლი. 8. გვამი. 9. სარფი. 10. ლეიბი. 11. აკაკი. 16. მკარტელი. 18. თოლია. 22. მაგდუ. 23. რეალი. 24. რუმპა. 25. მგელი. 26. ვერტი. 27. აკობი.